

Kurk
Lietuvai



Darnumas Vilniaus švietimo įstaigose

Mokyklų darnumo matavimo įrankio
pilotinio tyrimo rezultatai

2023 rugsėjis

Projekto vadovė Julija Skerniškytė



Mokyklų darnumo matavimo įrankis

Struktūra

1

PRAKTIKOS

[1.1](#)

Vizija ir valdymas

[1.2](#)

Tvarumo praktikos

[1.3](#)

Bendruomenės ryšiai

2

MOKYKLOS
PATIRTYS IR PLANAI

[2.1](#)

Mokykla darnumo projektuose

[2.2](#)

Iššūkiai

[2.3](#)

Gerosios praktikos

[2.4](#)

Tolesni planai

3

PAGALBOS POREIKIS

[3.1](#)

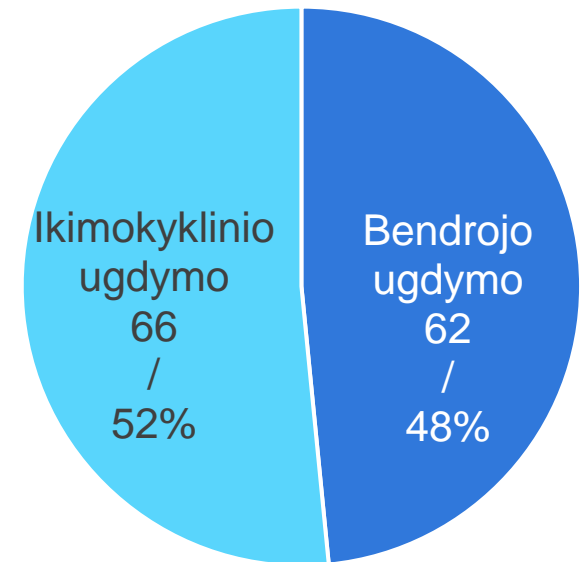
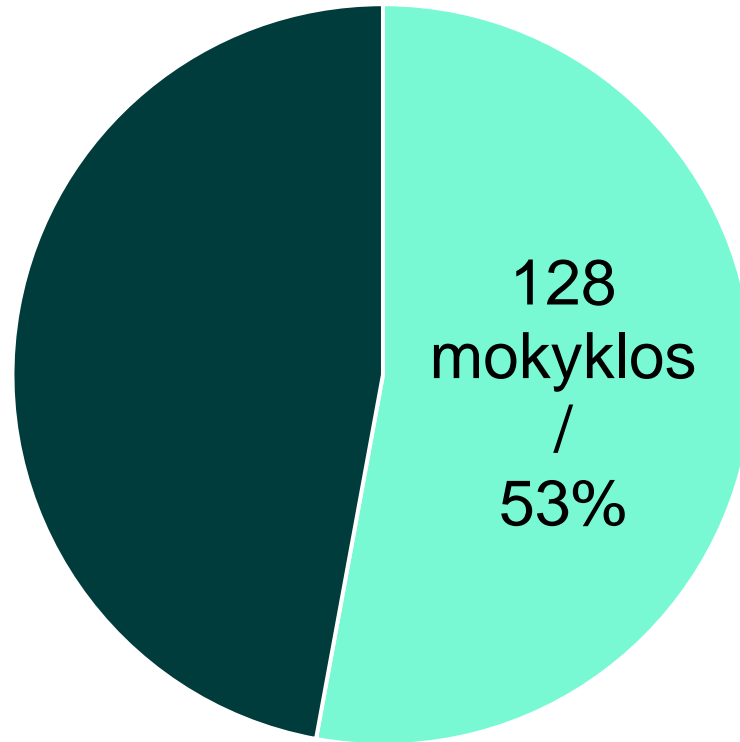
Paramos poreikis

[3.2](#)

Mokymų poreikis

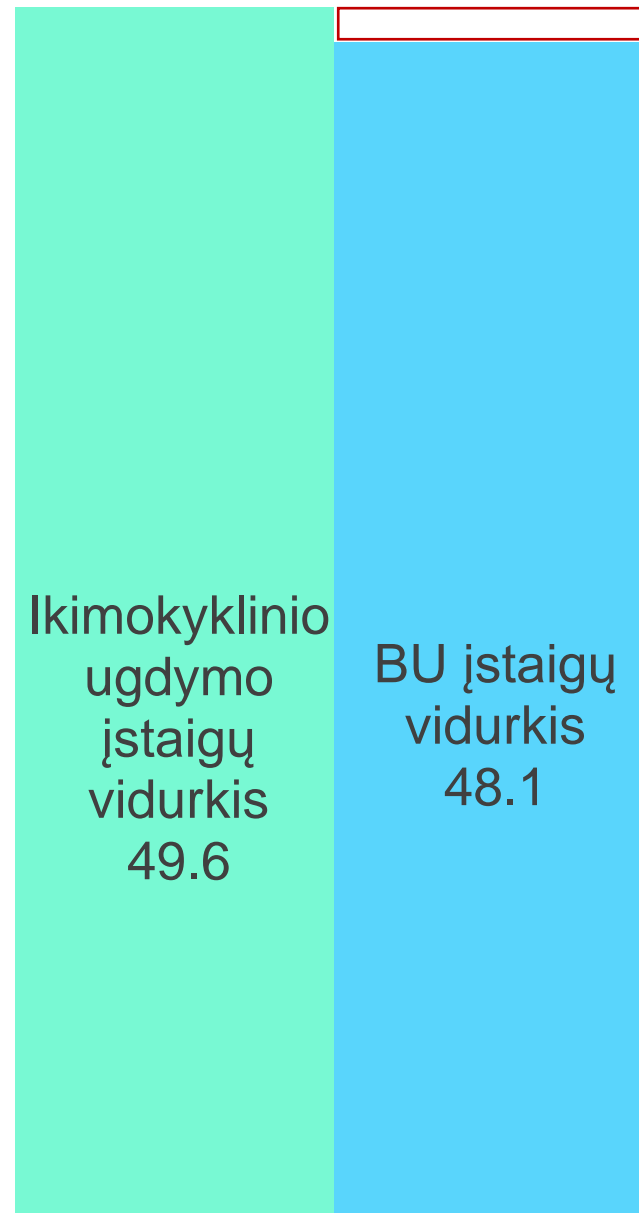
Mokyklų darnumo matavimo įrankio pilotas

Dalyviai



Mokyklų darnumo matavimo įrankio pilotas

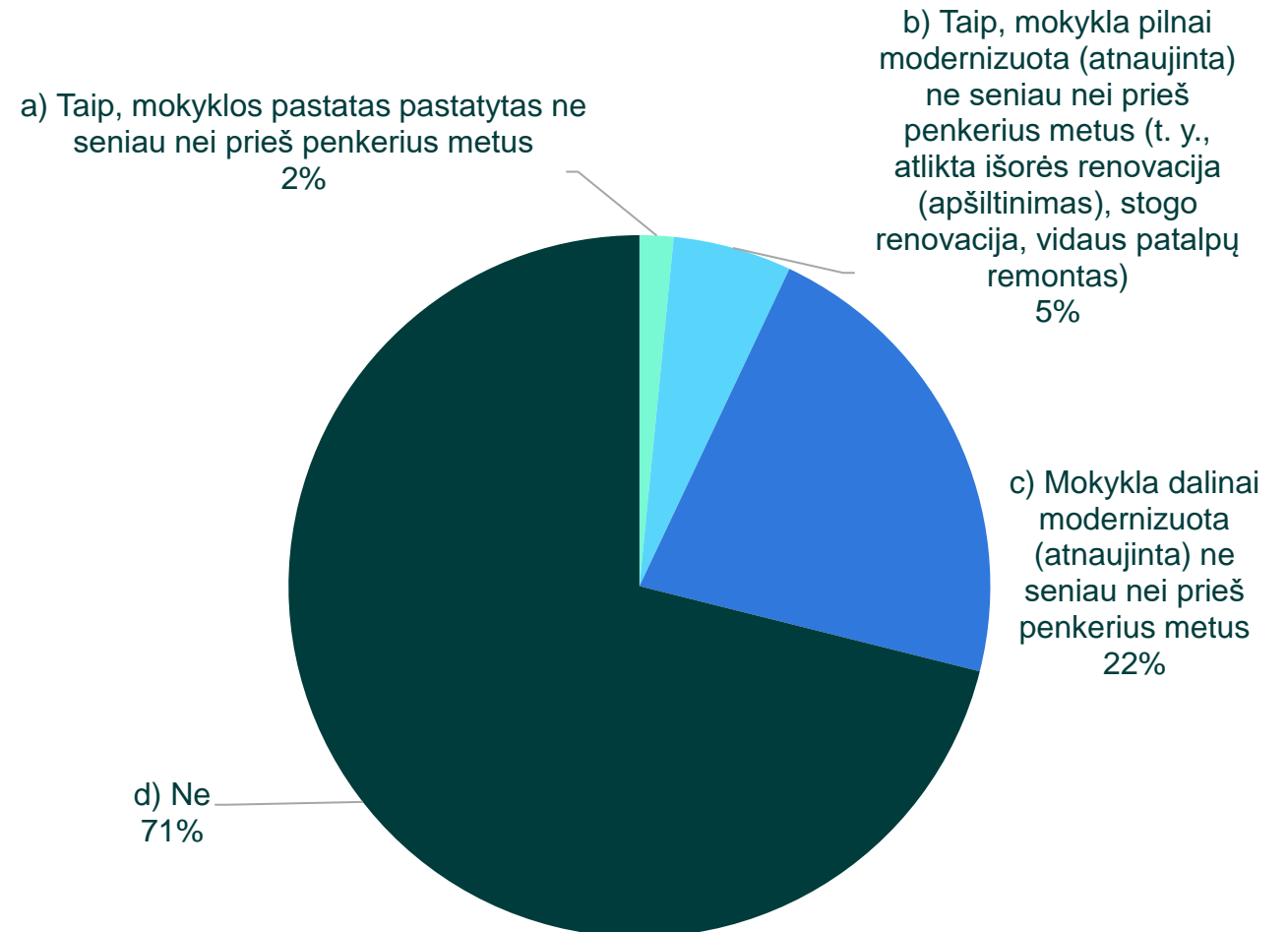
Esminės įžvalgos



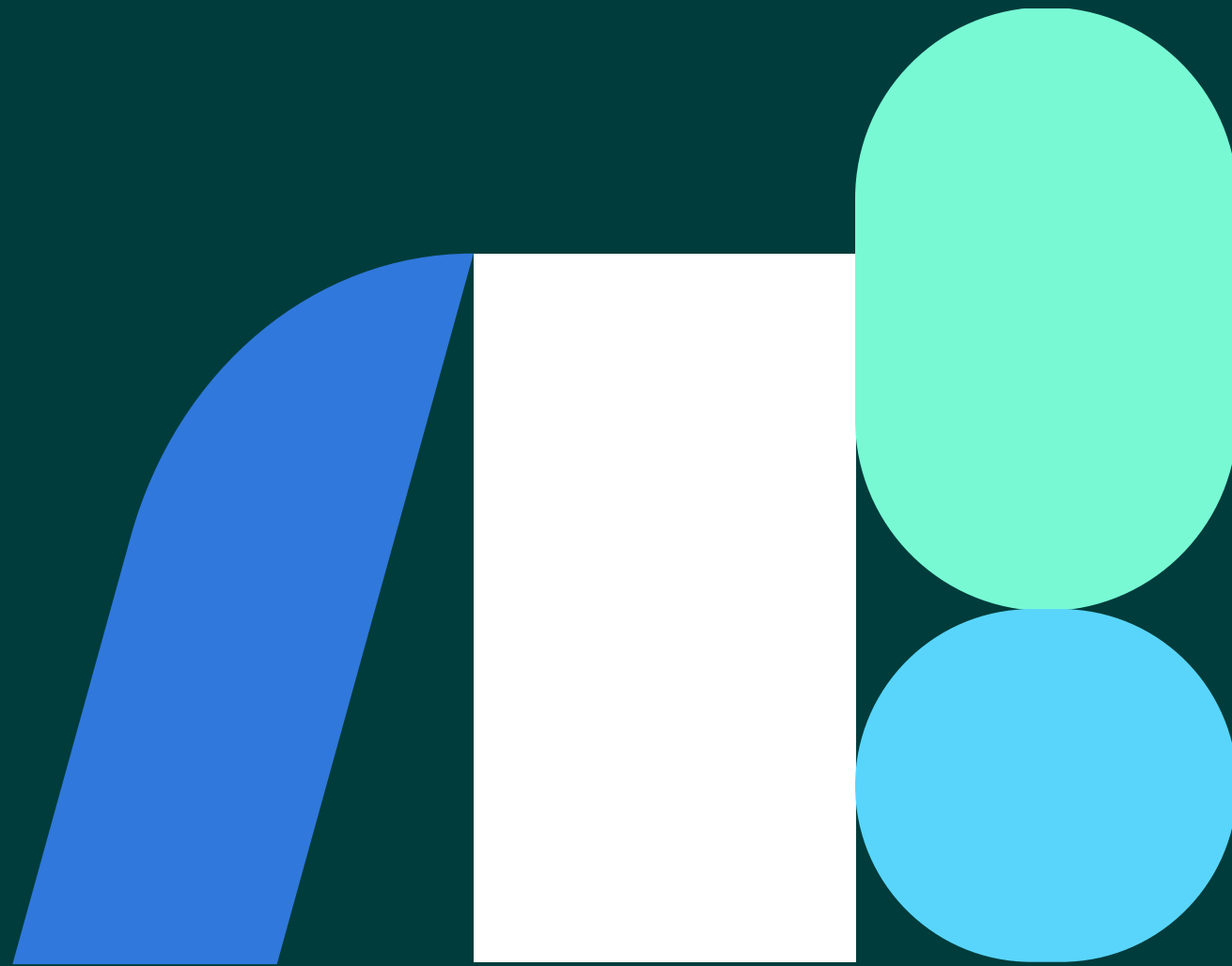
Infrastruktūra

Daugumos Vilniaus mokyklų pastatai nėra naujai pastatyti arba modernizuoti per pastaruosius penkerius metus

Ar Jūsų mokyklos pastatas yra naujai pastatytas arba modernizuotas (atnaujintas) per pastaruosius penkerius metus?



VIZIJA IR VALDYMAS

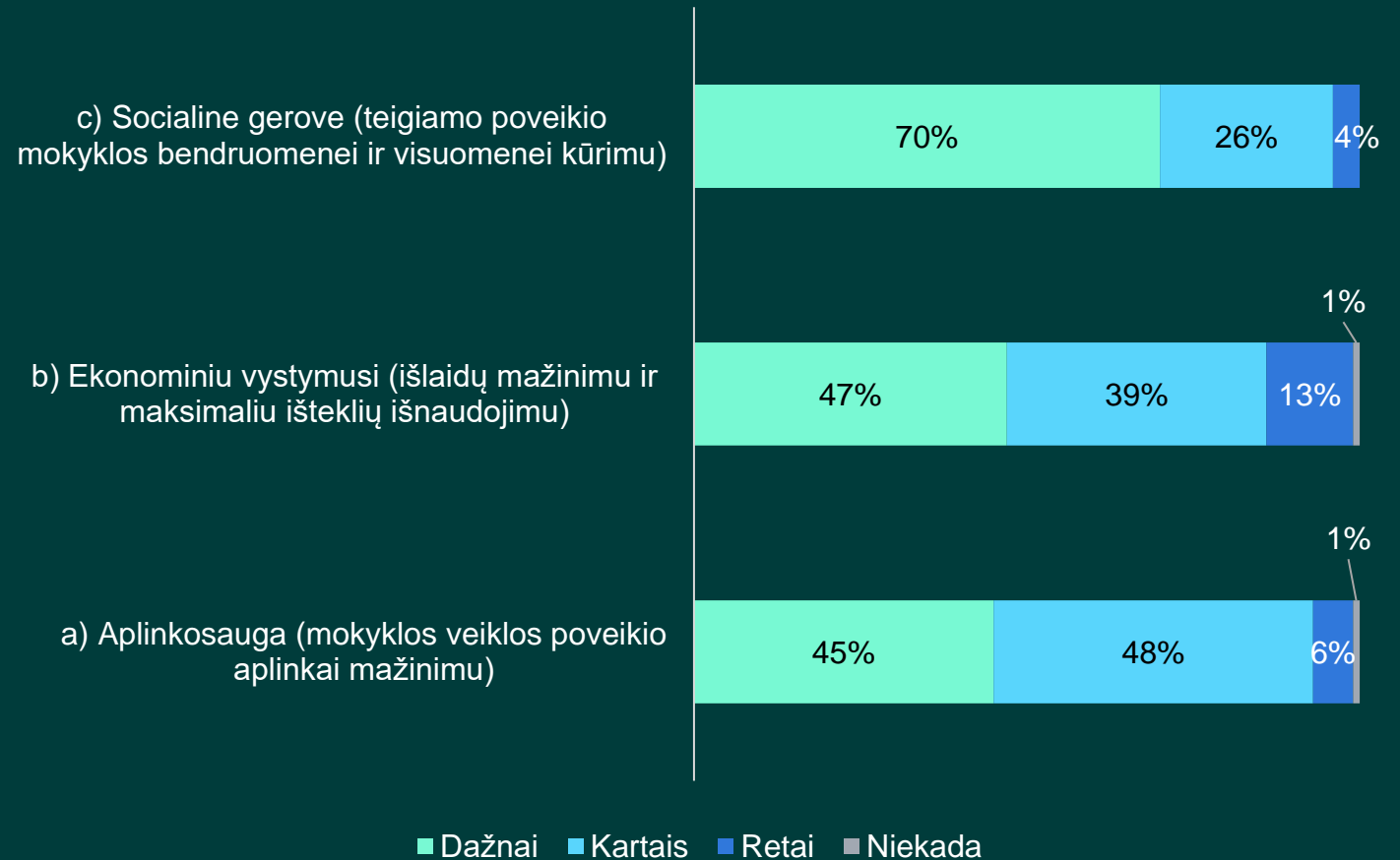


Taikomos darnumo praktikos

Dažniausiai mokyklos vykdo darnumo praktikas susijusias su socialine gerove, gan dažnai – su aplinkosauga, rečiausiai - su ekonominiu vystymusi.

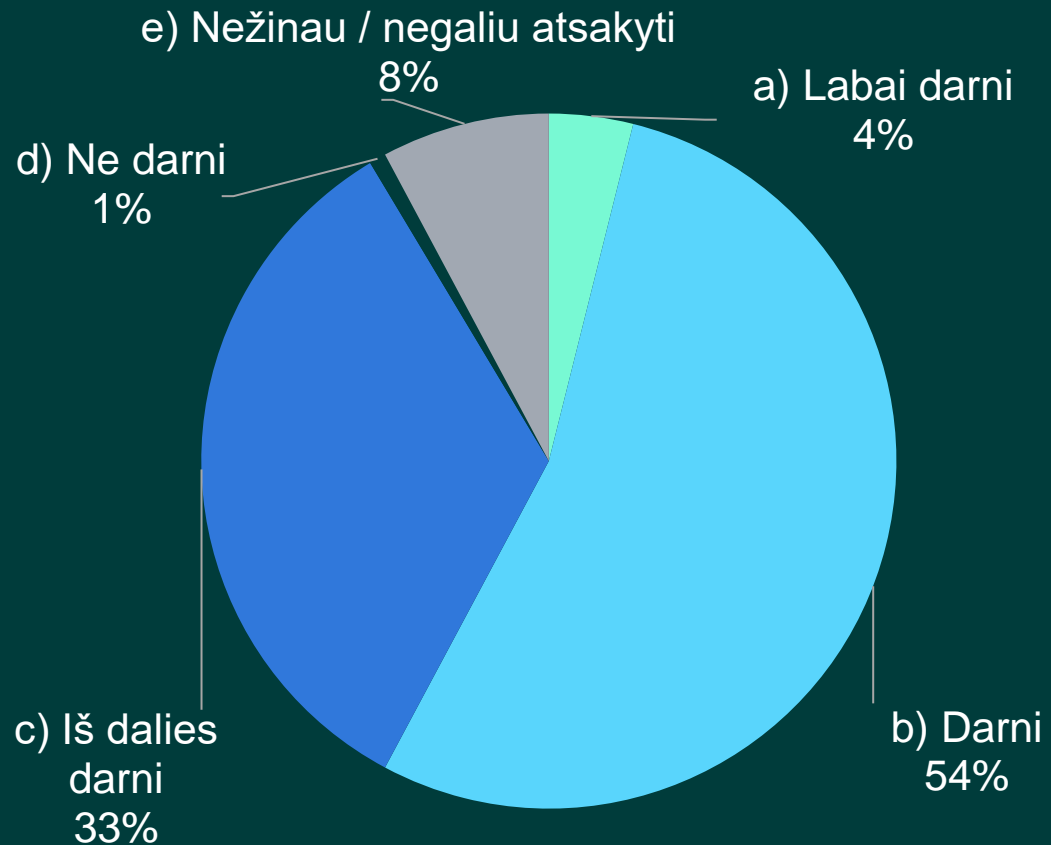
Nei vienai sričiai nėra skiriamas neproporcingas dėmesys kitų sričių atžvilgiu.

Kaip dažnai Jūsų mokykloje vykdomos darnumo praktikos susijusios su išvardytomis sritimis?

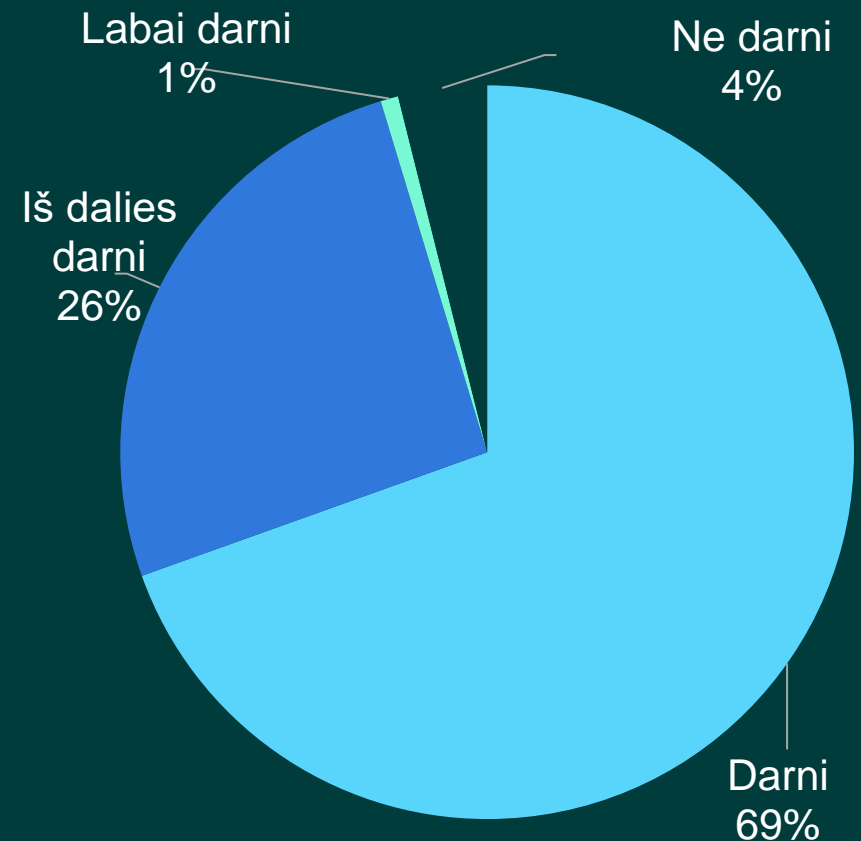


Įsivertinimas vs. indeksas

Kiek Jūsų supratimu Jūsų mokykla yra darni mokykla?



Darnumas pagal indeksą



Ko trūksta „ne iki galo darnioms“ mokykloms?

Darnios mokyklos:

— „Ne į visas **mokyklos veiklas yra įtrauktos darnumo bei tvarumo praktikos**“

— „**Greitai senstanti materialinė bazė** riboja norus ir poreikių tenkinimo galimybes“, „Siekiamo, kad kiekvienas vaikas ar ugdytinio tėvas/globėjas galėtų be kliūčių atvykti į mūsų įstaigą bei joje judėti, tačiau šiandieninė pastatyto tai riboja.“

— „Ne visi įstaigoje naudojami **valikliai** paviršiams valyti yra ekologiški“

— „Tačiau trūksta dar daug faktorių, kurie leistų teigti, kam mūsų darželis yra darnus darželis. Būtinai įstaigos darbuotojų ir ugdytinių **darnaus vystymosi švietimas**, kaip taupoma energija, vanduo, teritorija ir pan.“

— „Reikia **didesnio bendruomenės įsitraukimo**“

Ne darni mokykla:

— „**Labai daug investuojame į socialinės gerovės kūrimą, tačiau dėl pastato būklės, infrastruktūros, aplinkos stovio darnia mokykla negalime vadintis.**“

Iš dalies darnios mokyklos:

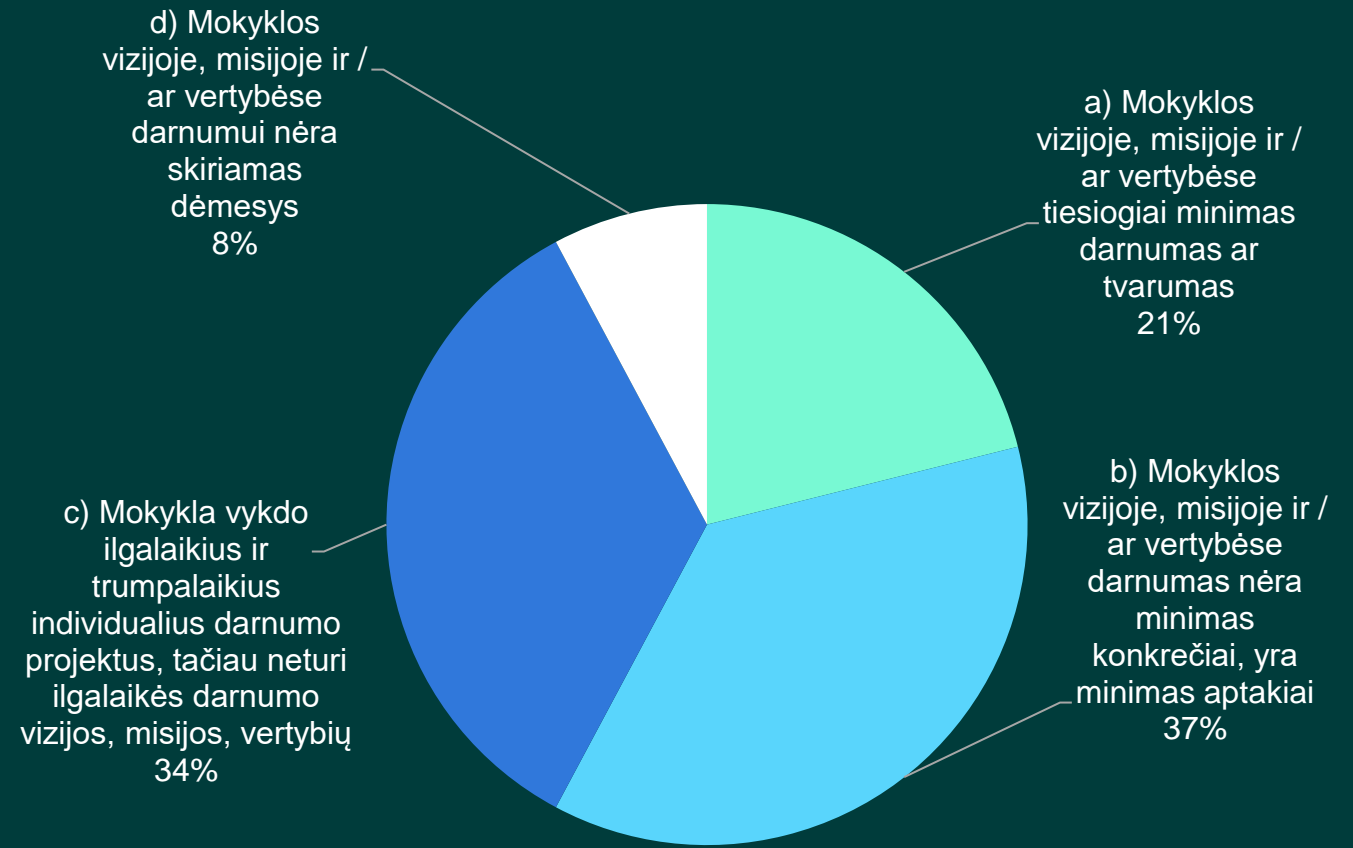
- „Trūksta **pastato funkcionalumo, infrastruktūros**, „senas pastatas“, „Trūksta tik lėšų pastato renovacijai, modernizavimui, užtikrinant pastato tvarų energetinį naudingumą.“, „Gimnazijos infrastruktūra nėra pritaikyta darnumui.“, „pastatas nėra pritaikytas neįgaliesiems“ ir t.t.“
- „Teikėme paraišką dėl **rūšiavimo** dėžių, ir konteinerių, tačiau deja negavome.“
- „Tačiau įstaigai dar trūksta efektyvesnių sprendimų **energijos** suvartojimo mažinimui.“, „Kad įstaiga taptų darnia reikalingi atsinaujinantys energijos ištekliai“.
- „**Bendruomenei** dar trūksta žinių bei įgūdžių“, „ne visi mokiniai ir jų šeimos įsitraukia į darnios aplinkos kūrimą ir saugojimą“, „Nepakankamas tėvų ir gimnazijos **bendradarbiavimas**“.
- „Mokykloje yra vykdomos darnumo praktikos, tačiau **stokojama aiškios krypties ir išgryninimo**. Taip pat nėra aiškiai apibrėžtų tikslų, konkrečiai reglamentuojančių ir numatančių darnumo praktikos įgyvendinimą.“
- „Tiesiog yra **per mažai skiriama tam dėmesio**. Yra galimybės būti labiau darnia mokykla.“, „**Nekreipiama didelis dėmesys į aplinkos tvarumą**“
- „Mokytojai ir administracija neturi tiek **laiko ir jėgų** (mokykloje labai visko daug) investuoti laiko, pastangų ir išteklių norint diegti ir palaikyti darnių vystymosi programas bei priemones.“

Darnumas mokyklos vizijoje

21% mokyklų įvardijo, jog konkrečiai mini darnumą savo vizijoje, tačiau tik kelios iš jų tiesiogiai mini žodžius „darnumas“ / „tvarumas“ misijoje / vizijoje – dauguma mini socialinę gerovę, ekologiją, t. y., tik aptakiai suponuoja į darnumą.

Trečdalis neturi ilgalaikės darnumo vizijos, misijos ar vertybių.

Ar darnumas Jūsų mokykloje yra integruojamas į bendrą ilgalaikę mokyklos viziją, misiją, vertybes?

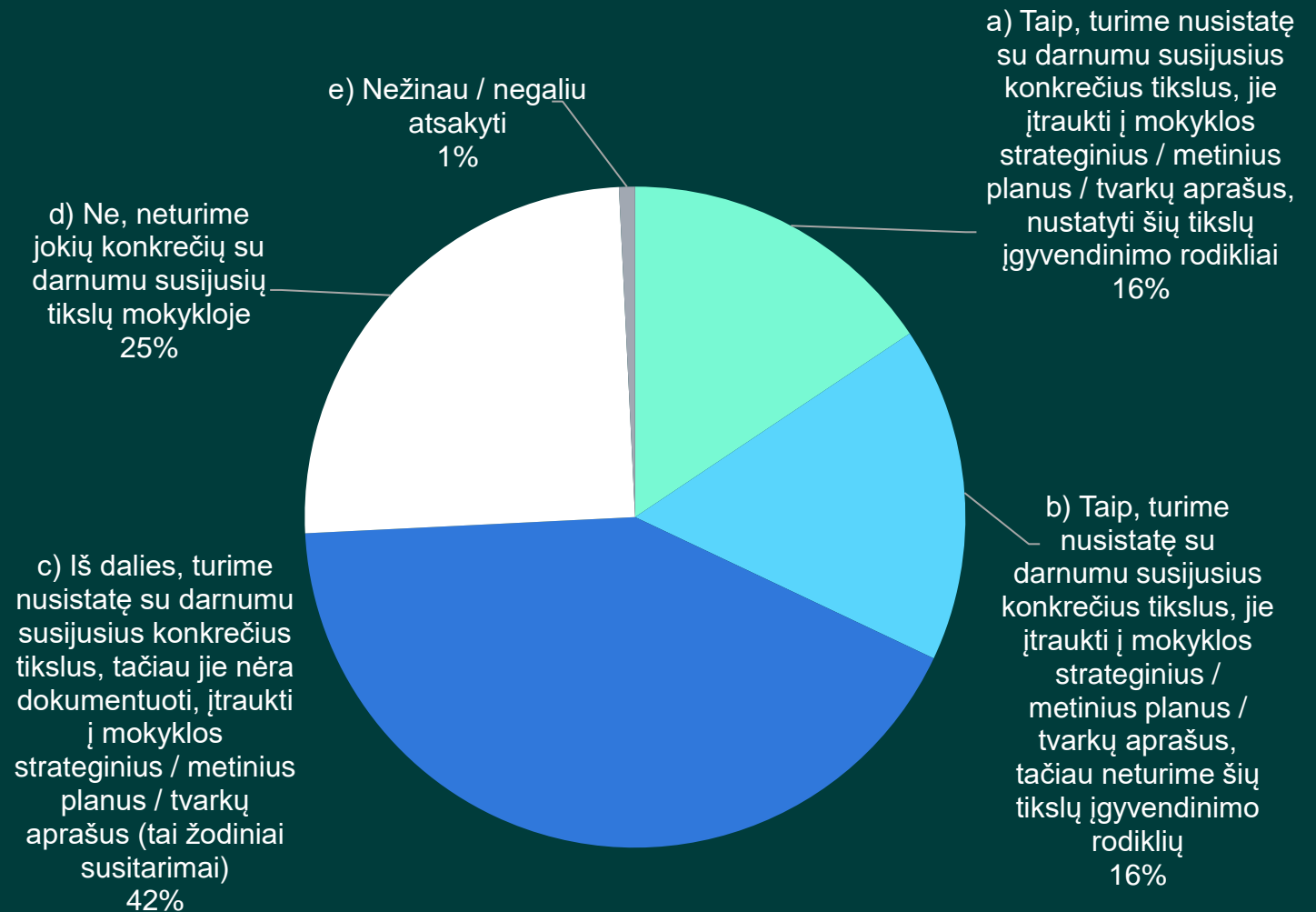


Darnumo tikslai

Ar mokykla turi nusistačiusi konkrečius tikslus susijusius su darnumu, jų įgyvendinimo rodiklius ir tai dokumentavusi?

Trečdalis mokyklų turi nusistatę konkrečius darnumo tikslus, kurie įtraukti į mokyklos planus (pvz., suburti lauko pedagogikos metodinę grupę, kompostuoti maisto atliekas, aktyvinti bendradarbiavimą su socialiniais partneriais, užtikrinti sklandžią komunikaciją su bendruomene, atnaujinti šildymo sistemą, ruošti patiekalus iš darželyje uždauginto derliaus).

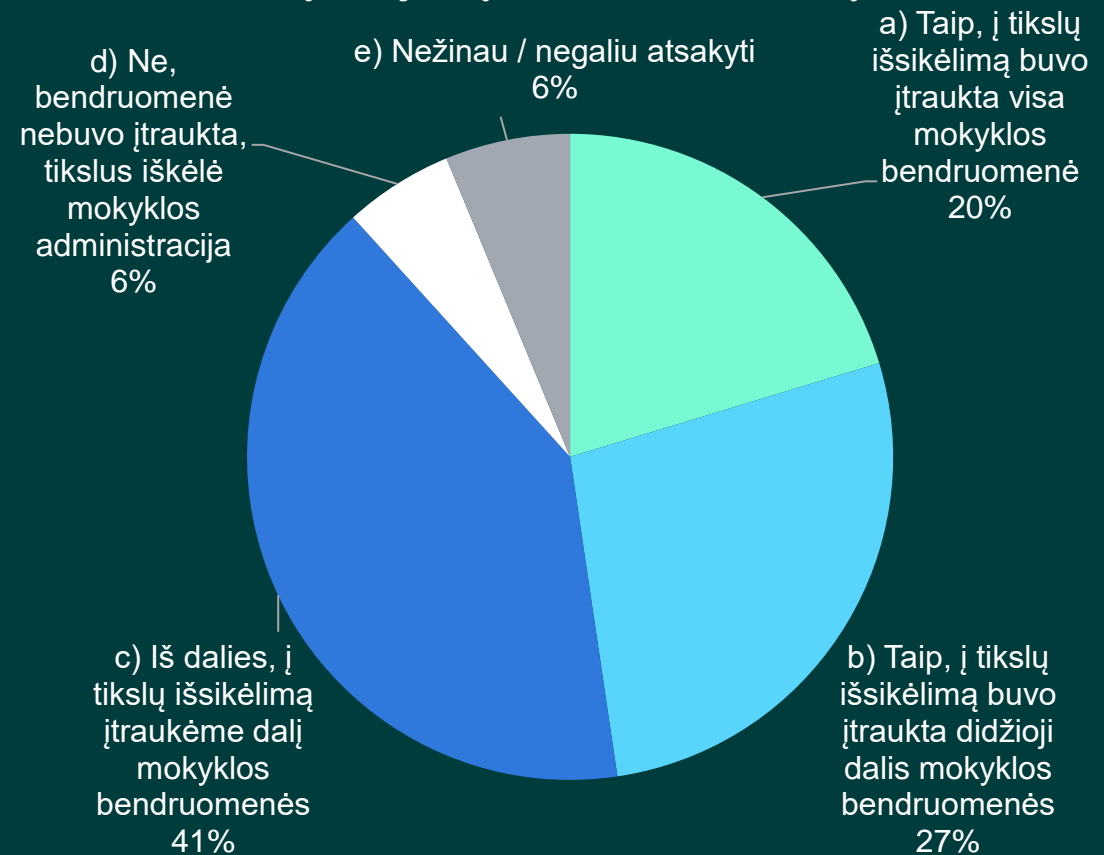
Beveik pusė mokyklų turi tik žodinius susitarimus dėl šilumos, elektros energijos, vandens taupymo, atliekų kiekio mažinimo ir rūšiavimo, antrinių žaliavų naudojimo, maisto atliekų mažinimo, įstaigos aplinkos tausojimo, biologinės įvairovės pažinimo.



Darnumo tikslai – bendradarbiavimas su bendruomene

Mokyklos tėvus, mokytojus, darbuotojus ir mokinius į darnumo tikslų išsikėlimą įtraukė tik dalis mokyklų, dauguma įtraukė tik dalį bendruomenės.

Ar visa mokyklos bendruomenė (t. y., tėvai, mokytojai, darbuotojai, mokiniai) buvo įtraukta į tikslų susijusių su darnumu kūrimą?

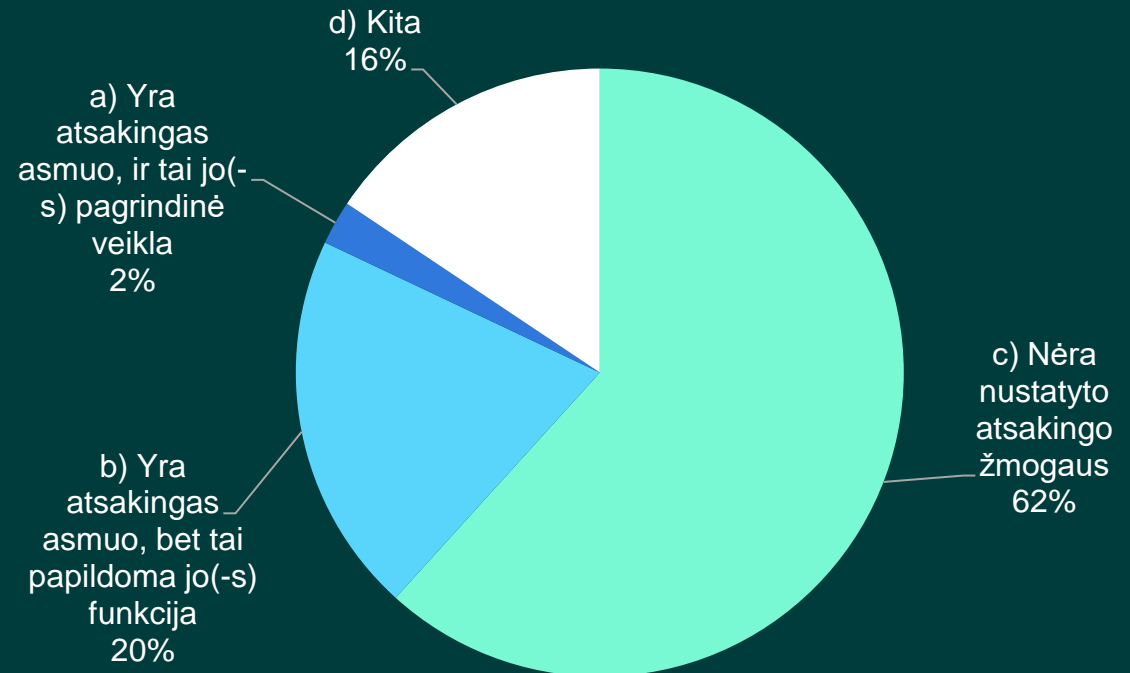


Atsakingas darbuotojas

Mokyklose nėra vieno už darnumo veiklas atsakingo darbuotojo. Jei toks darbuotojas yra, darnumo veiklų koordinavimas dažniausiai yra papildoma (ne pagrindinė) šio darbuotojo atliekama funkcija (tai dažnai yra pavaduotoja ugdymui, socialinė pedagogė).

Dažnai minėta, kad už darnumo veiklas atsakinga visa bendruomenė, arba jog nėra vieno koordinuojančio žmogaus, o už konkrečius projektus kaskart numatyti atsakingi konkretūs darbuotojai.

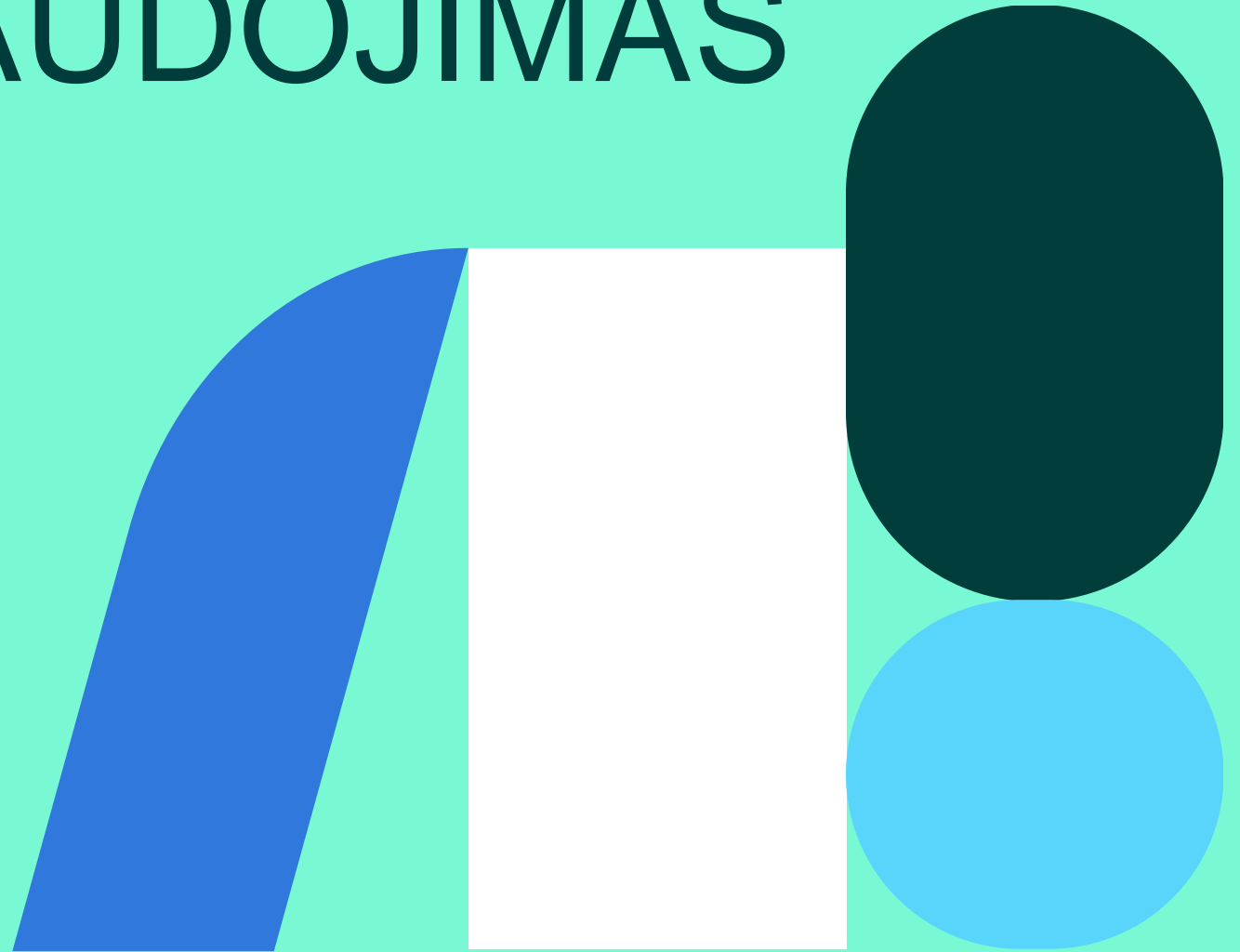
Kas atsakingas už darnumo veiklas Jūsų mokykloje?



Vizija ir valdymas - išvados

- Mokyklose labiausiai paplitusios veiklos susijusios su **socialiniu darnumo aspektu**, mažiausiai – ekonominiu.
- Mokyklos įsivertino gan objektyviai, tačiau pastebimi skirtumai tarp to **ką mokyklos laiko „darnia mokykla“**.
- Žemesnį indeksą turinčios mokyklos vykdo pavienius darnumo projektus tačiau **neturi ilgalaiškės darnumo vizijos** arba darnumui nėra skiriama pakankamai dėmesio, jog tai būtų laikoma mokyklos vertybe.
- Beveik pusė mokyklų turi **tik žodinius susitarimus** dėl darnumo praktikų (nėra konkrečių raštiškai patvirtintų tikslų), žemesnį indeksą turinčios mokyklos linkusios neturėti jokių konkrečių tikslų.
- Mokyklose **nėra** už darnumo veiklų koordinavimą **atsakingo asmens**, jei toks yra tai papildoma jo funkcija.

TVARUS ENERGIJOS IR VANDENS NAUDOJIMAS

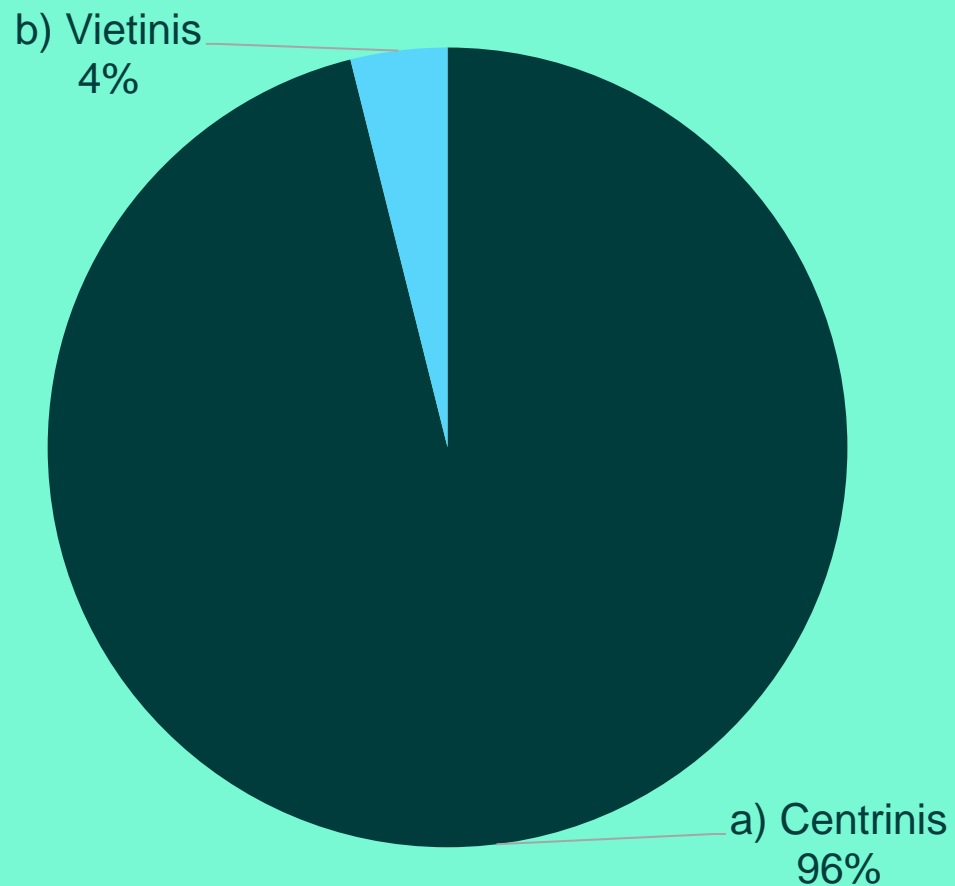


Šildymo būdai

Daugumos mokyklų šildymo būdas yra centrinis.

Vietinė šildymo sistema besinaudojančios mokyklos šildomos gamtinėmis dujomis, elektros energija.

Koks Jūsų mokyklos šildymo būdas?

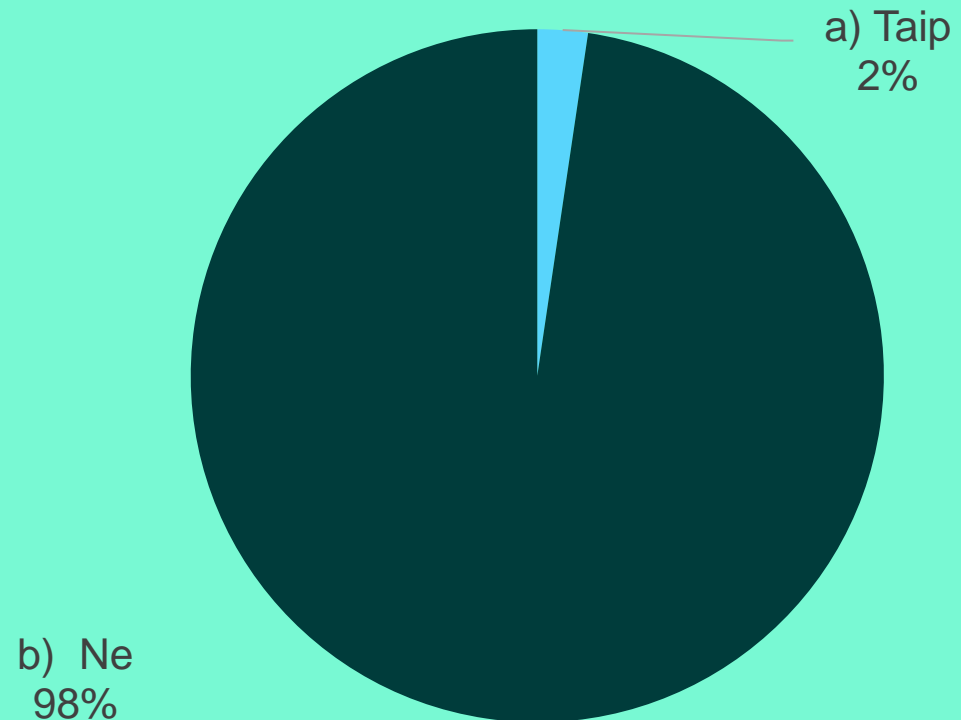


Atsinaujinantys energijos šaltiniai

3 mokyklos nurodė naudojančios atsinaujinančius energijos šaltinius, tačiau *šiuo metu* jais naudojasi tik viena mokykla (naudojanti geoterminę energiją).

Likusios dvi mokyklos tik planuoja įsirengti atsinaujinančius energijos šaltinius.

Ar Jūsų mokykloje naudojami atsinaujinantys energijos šaltiniai?



Energijos taupymas

Dažniausiai mokyklos energiją taupo išjungdamos šviesą kai patalpa nenaudojama, vietoje dirbtinės šviesos atidengdamos langus, naudodamos elektrą taupančias lemputes.

Rečiausiai taikomos praktikos yra naudoti rekuperacinę vėdinimo sistemą, apšvietimui naudoti jutiklinius šviestuvus, įrengti reguliuojamą termostatą.

Kokios energiją taupyti skatinančios iniciatyvos taikomos Jūsų mokykloje?



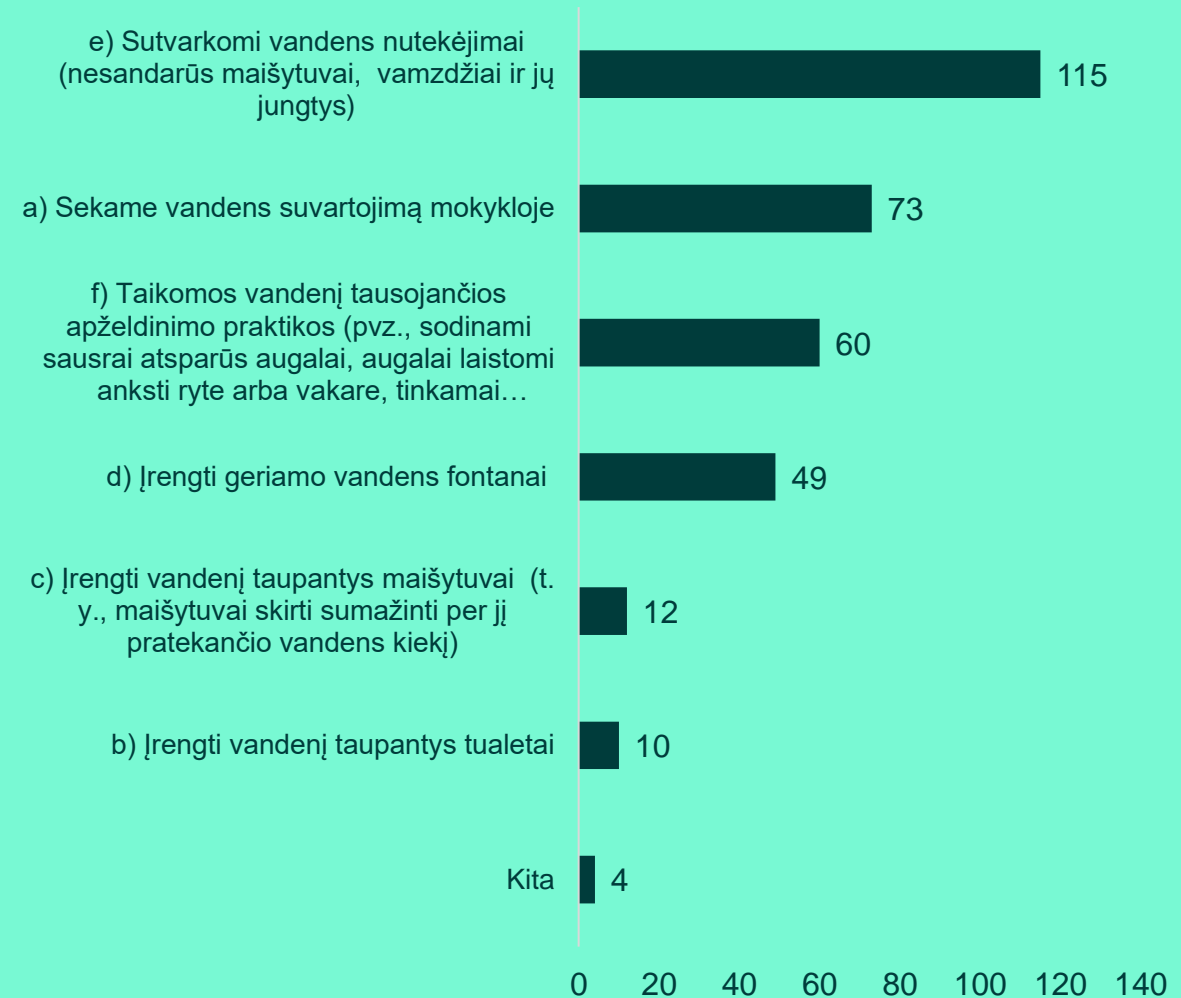
Vandens taupymas

Vandens suvartojimą mokykloje seka 57% atsakiusių mokyklų.

Mokyklos retai įrengia vandenį taupančius maišytuvus ar tualetus.

Kitos paminėtos vandenį taupančios praktikos yra indaplovių naudojimas, lietaus vandens surinkimas laistymui, augalų mulčiavimas, „Taupyk vandenį“ kampanija.

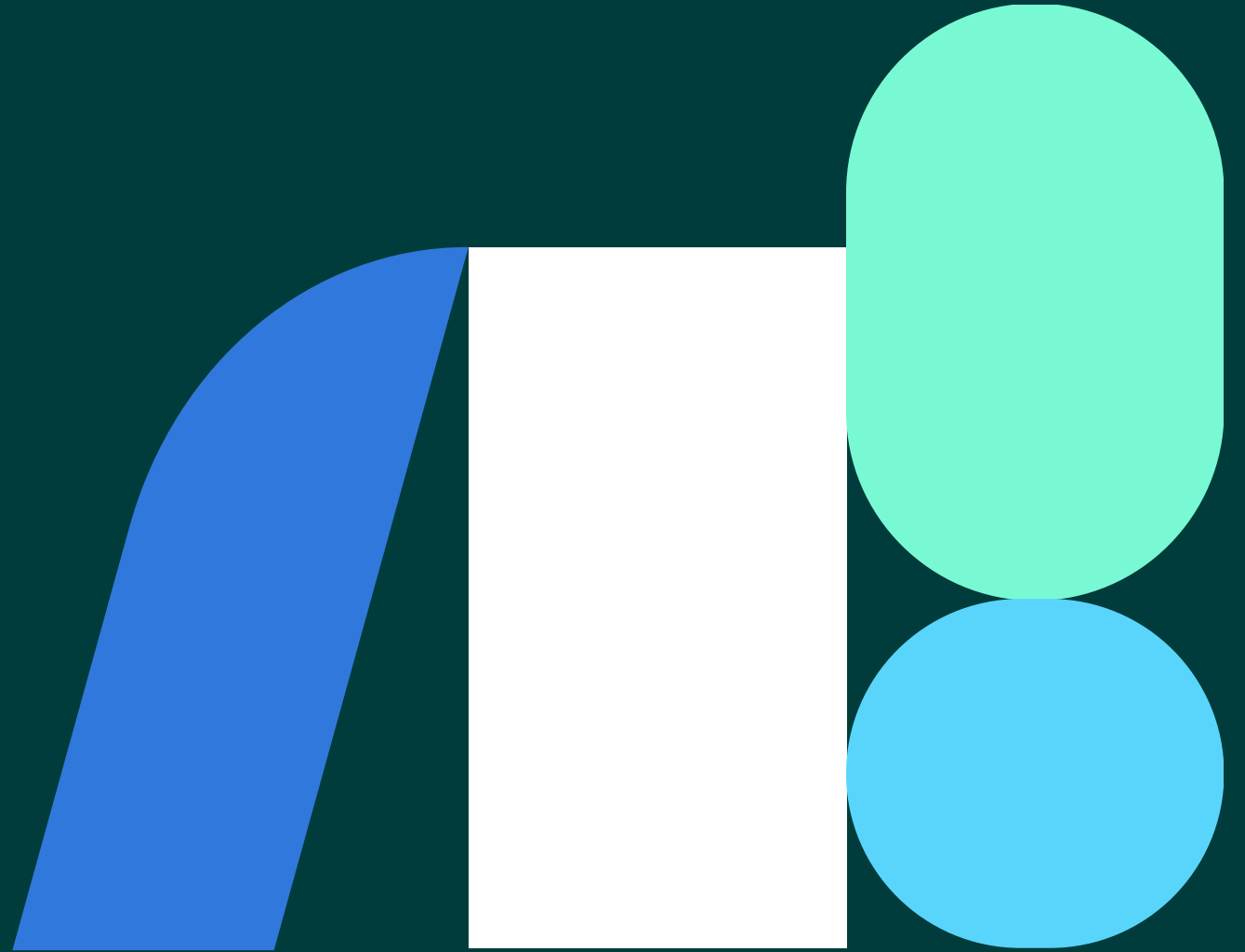
Kokios vandenį taupyti skatinančios praktikos taikomos Jūsų mokykloje?



- Viena įstaiga **naudojasi EAŠ**: šildoma geoterminė energija. Kelios mokyklos paminėjo, jog yra laimėjusios konkursus arba planuoja AEŠ įsirengti.
- Elektrai taupyti mokyklos retai naudoja rekuperacinę vėdinimo sistemą, jutiklinius šviestuvus ar reguliuojamą termostatą. 40% mokyklų žino pastato energinę vertę ir rengia informavimo kampanijas apie energijos taupymą. **53% seka energijos suvartojimo** tendencijas.
- **57% seka vandens suvartojimą**, mokyklos retai įrengia vandenį taupančius maišytuvus ar tualetus.

Tvarus energijos ir vandens naudojimas - išvados

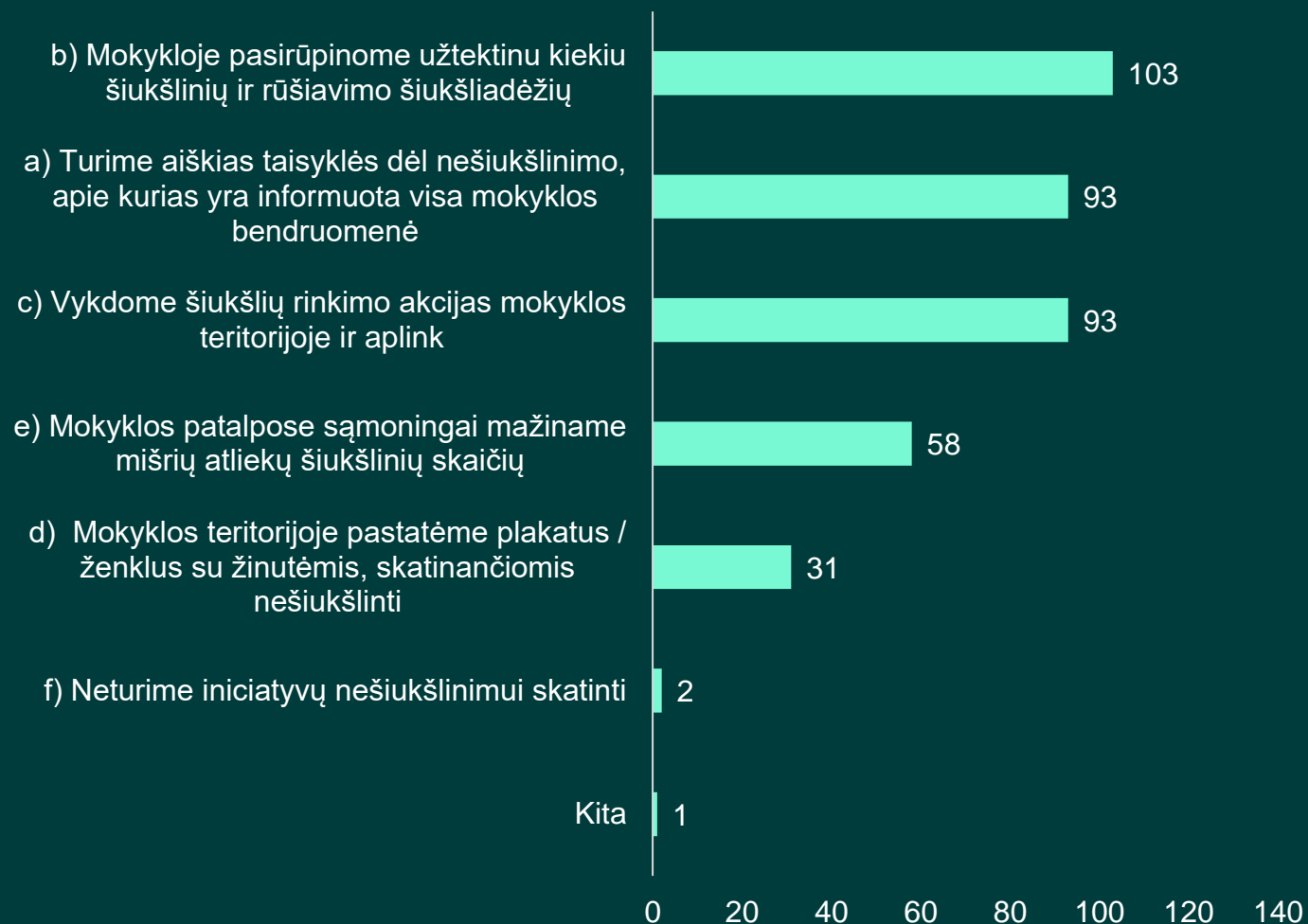
ATLIEKŲ TVARKYMAS



Šiukšlinimas

Mokyklos deda pastangas užtikrinti užtektiną kiekį šiukšlinių ir rūšiavimo šiukšliadėžių.

Kokios nešiukšlinti skatinančios praktikos taikomos Jūsų mokykloje? Pažymėkite visus tinkamus atsakymų variantus.

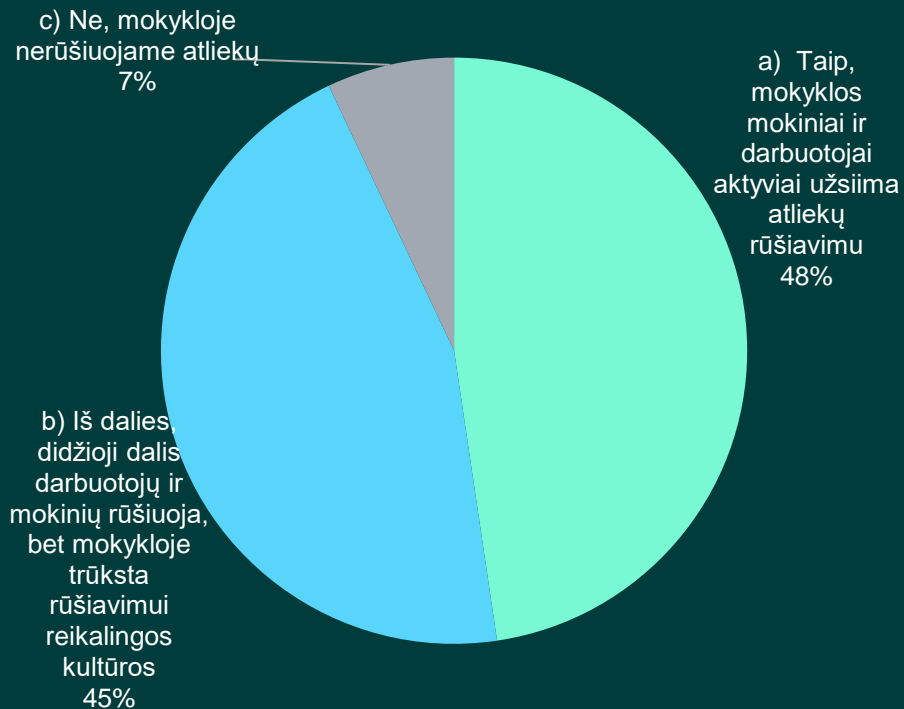


Atliekų rūšiavimas

7% (N=9) mokyklų nerūšiuoja atliekų.

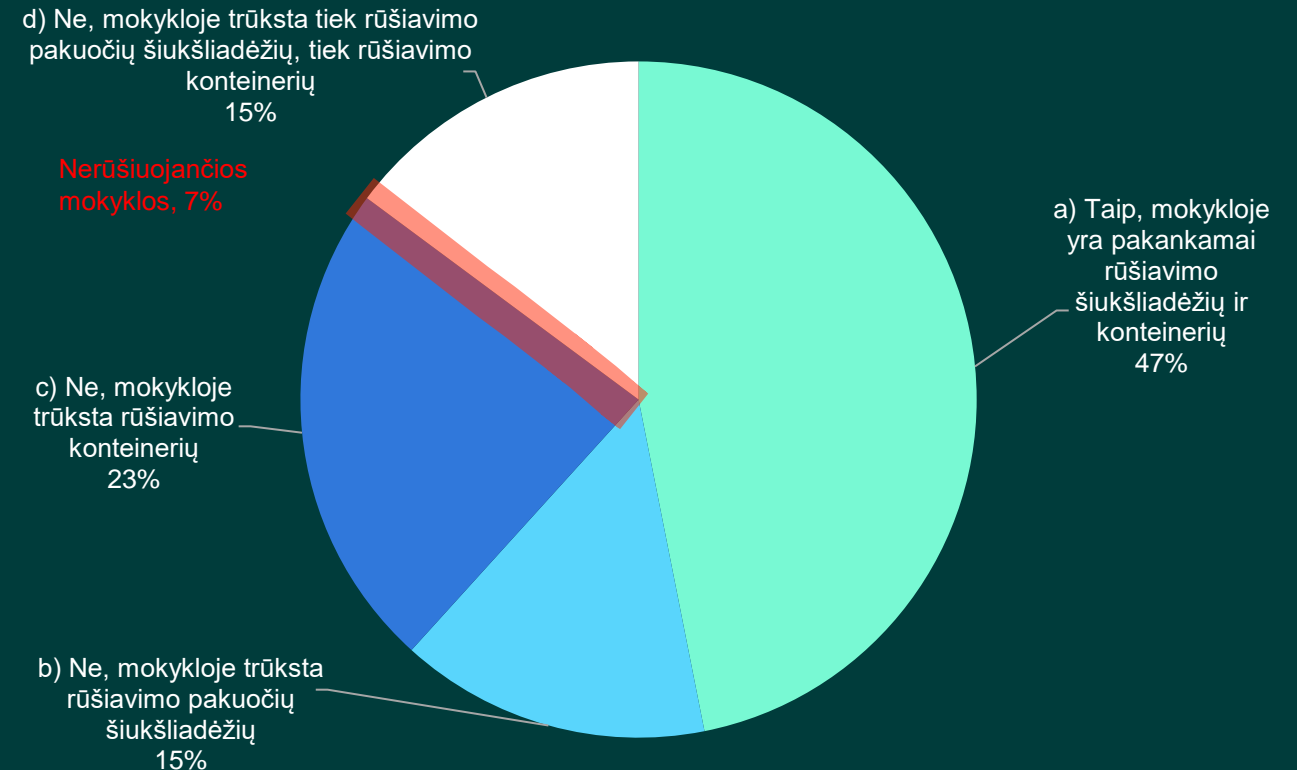
Pusė mokyklų turi visą rūšiavimui reikalingą infrastruktūrą, kitai pusei trūksta rūšiavimo konteinerių ir / ar šiukšliadėžių.

Ar mokyklos patalpose rūšiuojamos atliekos?



N = 128

Ar mokykloje prieinama visa rūšiavimui reikalinga infrastruktūra?

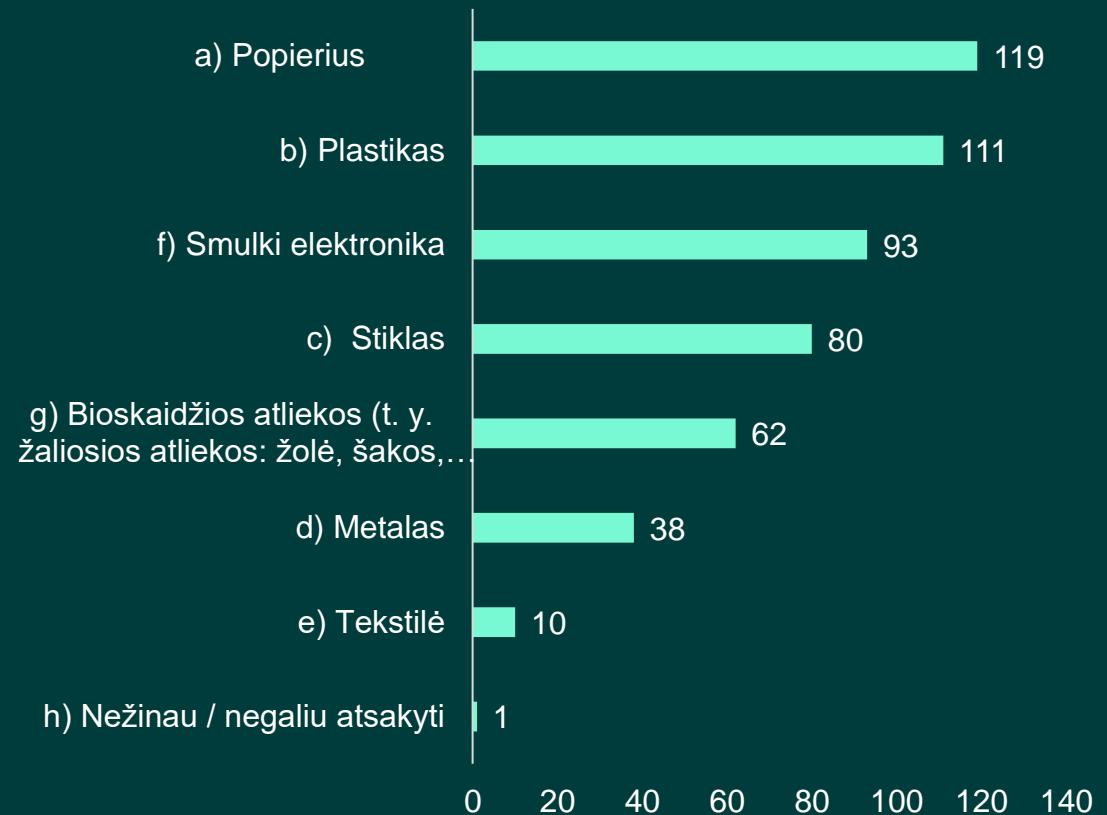


N = 128

Kas rūšiuojama?

Visos mokyklos, kuriose rūšiuojama, rūšiuoja plastiką, beveik visos popierių. Tik keletas mokyklų rūšiuoja tekstilę ar metalą.

Pažymėkite kurios atliekos rūšiuojamos Jūsų mokykloje

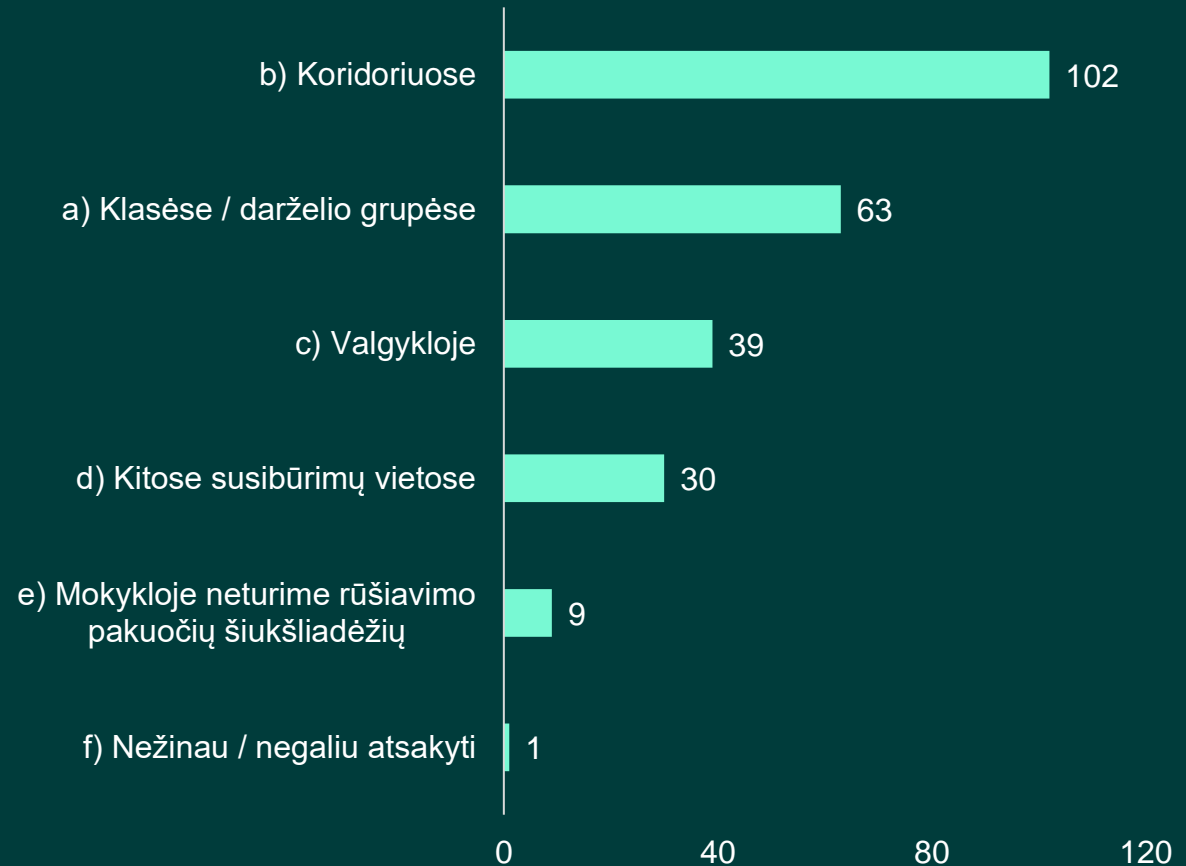


N = 119, tik rūšiuojančios mokyklos

Atliekų rūšiavimo šiukšliadėžės

Beveik visose mokyklose rūšiavimo pakuočių dėžės yra koridoriuose, pusėje mokyklų dėžės yra klasėse / grupėse.

Kuriose mokyklos patalpose yra rūšiavimo pakuočių šiukšliadėžės?

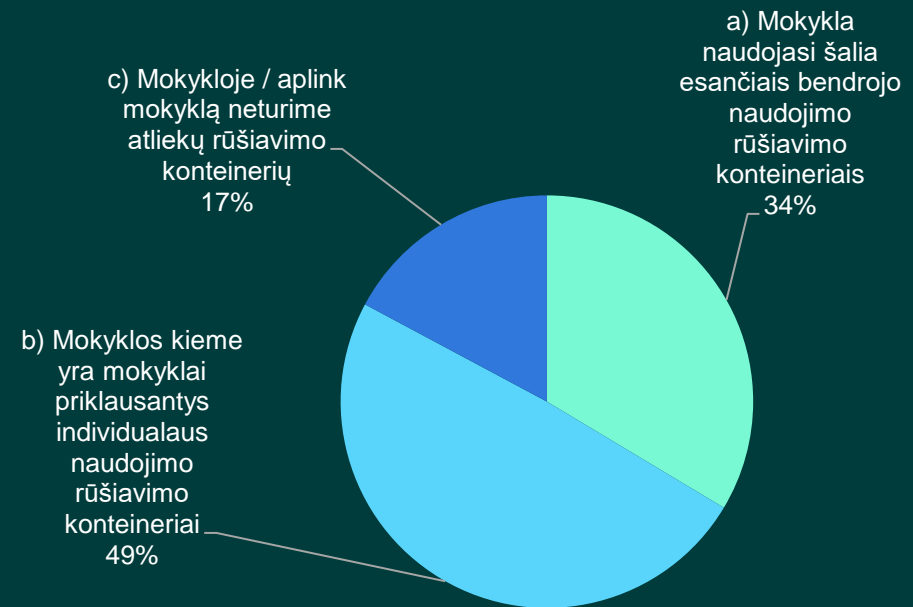


Atliekų rūšiavimo konteineriai

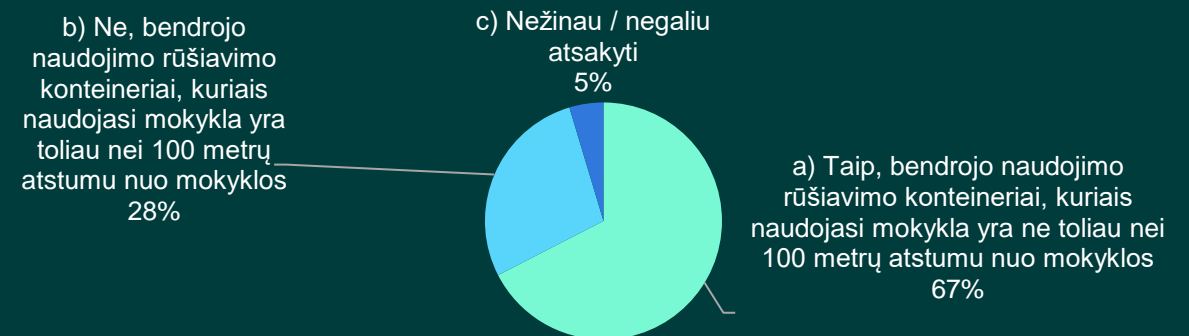
Pusė mokyklų turi mokyklai priklausančius individualaus naudojimo rūšiavimo konteinerius. 17% mokyklų neturi atliekų rūšiavimo konteinerių.

34% mokyklų naudojasi bendro naudojimo rūšiavimo konteineriais. Iš jų 28% (12) mokyklų šie konteineriai yra **nutolę toliau nei 100 metrų atstumu** nuo mokyklos.

Kaip atrodo Jūsų mokyklos atliekų rūšiavimo infrastruktūra lauke?



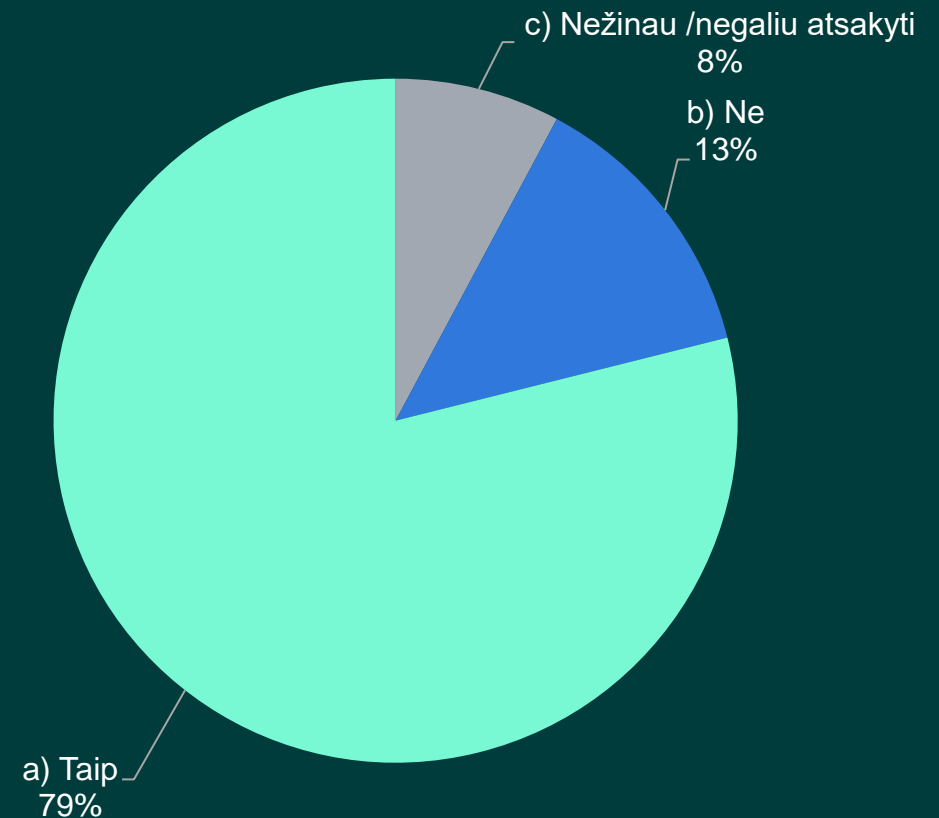
Ar bendro naudojimo rūšiavimo konteineriai, kuriais mokykla naudojasi, yra nutolę ne didesniu nei 100 metrų atstumu nuo mokyklos?



Atliekų rūšiavimas lauke

13% mokyklų mokykloje išrūšiuotos atliekos nėra išmetamos į atitinkamus rūšiavimo konteinerius. Šiose mokyklose nėra rūšiavimo konteinerių arba jie per toli.

Ar mokyklos patalpose išrūšiuotos atliekos išmetamos į tam skirtus atitinkamus rūšiavimo konteinerius?



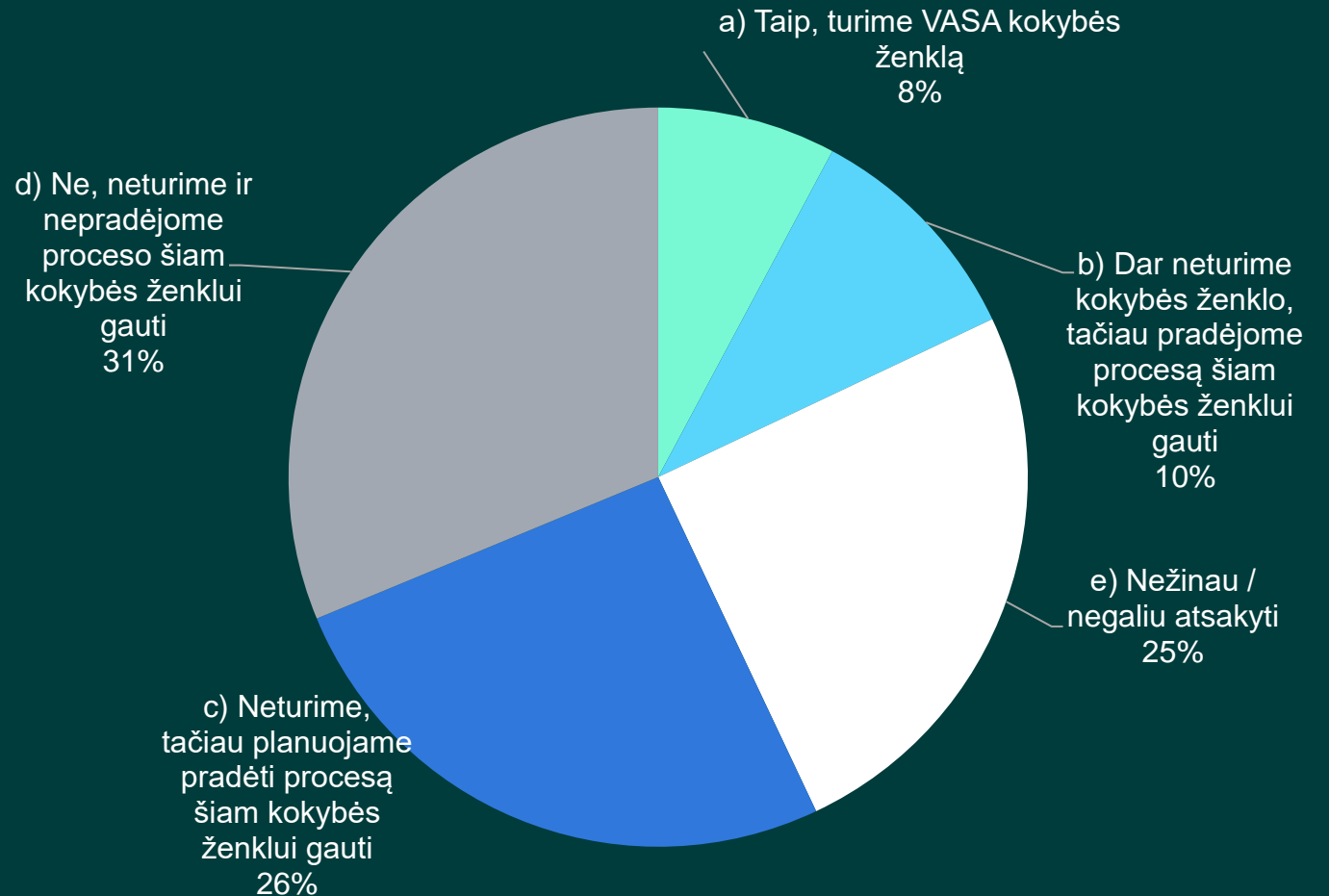
Atliekų rūšiavimo kokybės ženklas

Ar Jūsų mokykla turi Vilniaus Atliekų Sistemos Administratoriaus (VASA) tinkamą atliekų rūšiavimą patvirtinantį kokybės ženklą?

10 mokyklų turi Vilniaus Atliekų Sistemos Administratoriaus (VASA) tinkamą atliekų rūšiavimą patvirtinantį kokybės ženklą.

Trečdalis mokyklų nėra pradėjusios proceso VASA kokybės ženklui gauti.

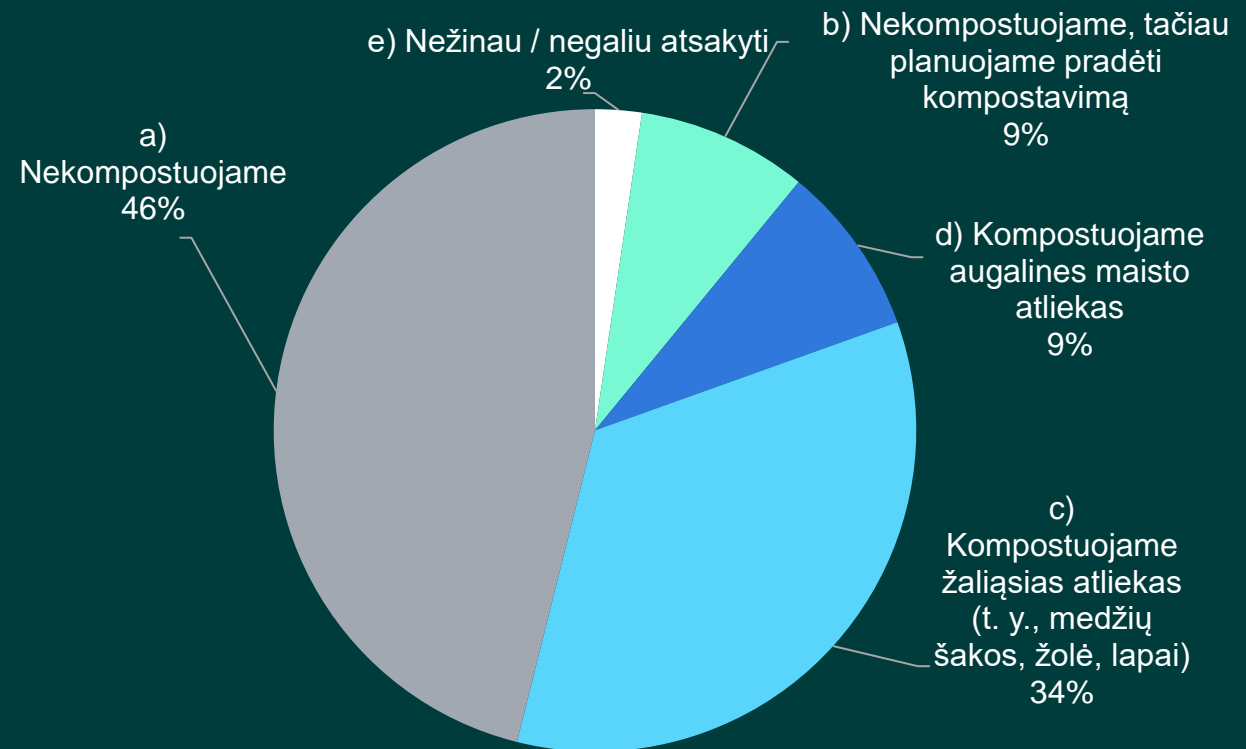
Didelė dalis mokyklų vadovų nežino ar negali pasakyti ar turi VASA kokybės ženklą.



Kompostavimas

Kompostavimas vyksta
45% mokyklų.

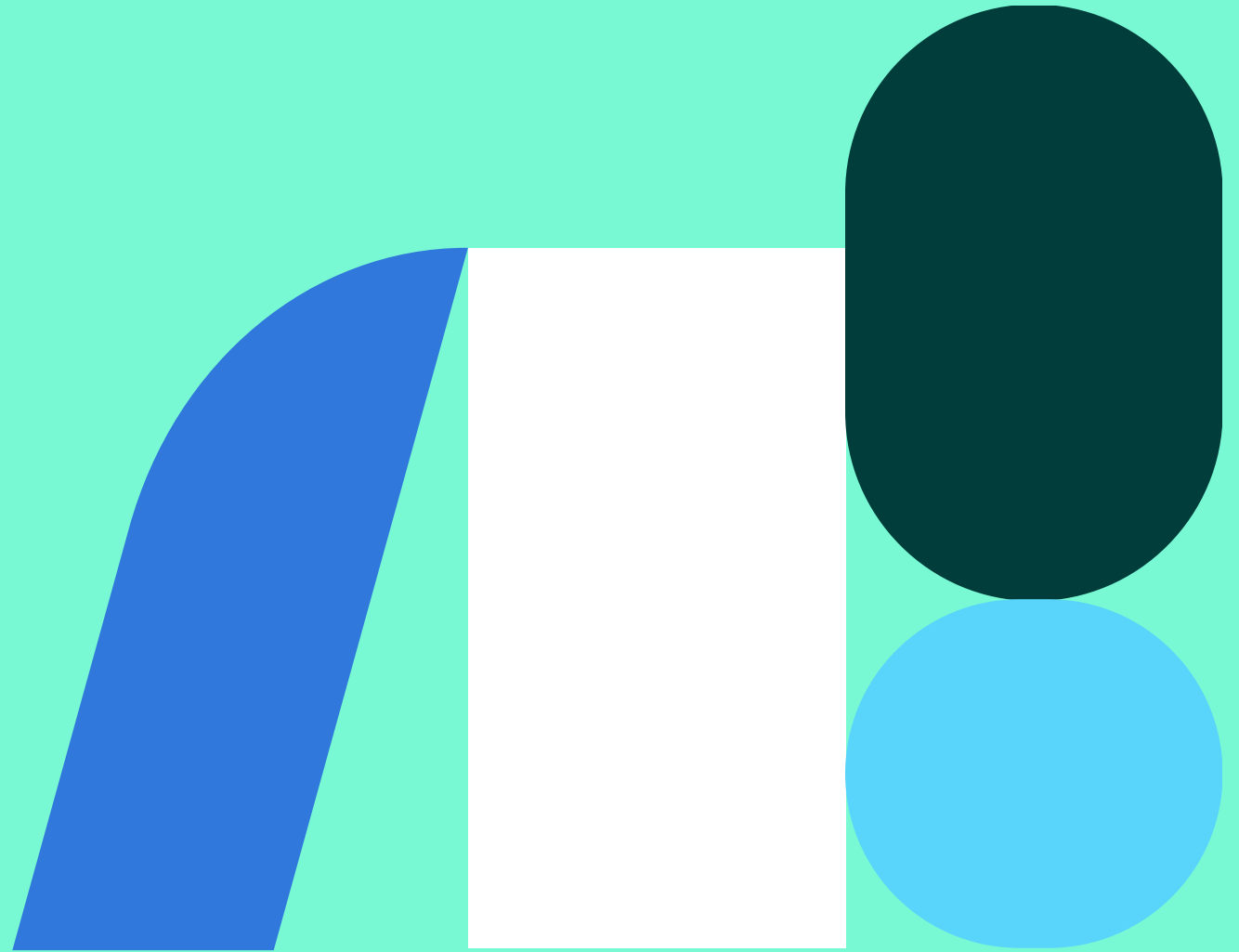
Ar mokykloje kompostuojate?



Atliekų tvarkymas - išvados

- 45% mokyklų sąmoningai mažina bendrų atliekų šiukšlinių mokyklos erdvėse skaičių.
- Atliekas mokyklos viduje rūšiuoja 93% mokyklų.
- Pusei mokyklų trūksta rūšiavimo konteinerių ir / ar šiukšliadėžių.
- Pusė mokyklų turi savo individualaus naudojimo rūšiavimo konteinerius, 17% konteinerių neturi, o likę naudojami bendro naudojimo konteineriais.
- 43% mokyklų kompostuoja atliekas.

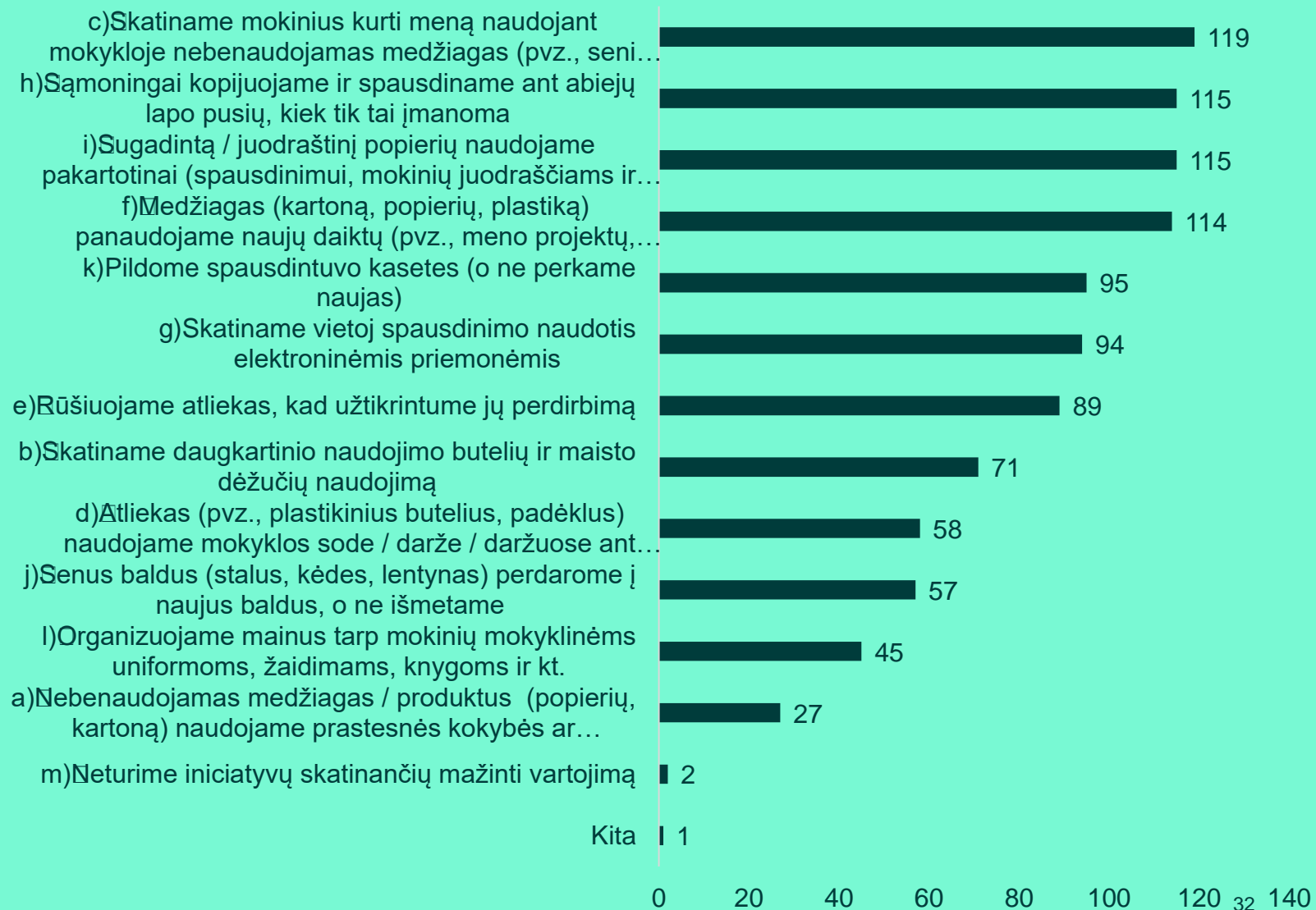
TVARUS VARTOJIMAS



Vartojimas

Mokyklos skatina mokinius pernaudoti nebenaudojamas medžiagas, taupo popierių spausdinant ir kopijuojant ant abiejų lapo pusių, pakartotinai naudojant sugadintą popierių, panaudoja medžiagas naujų daiktų kūrimui.

Kokios vartojimo mažinimą skatinančios iniciatyvos taikomos Jūsų mokykloje?



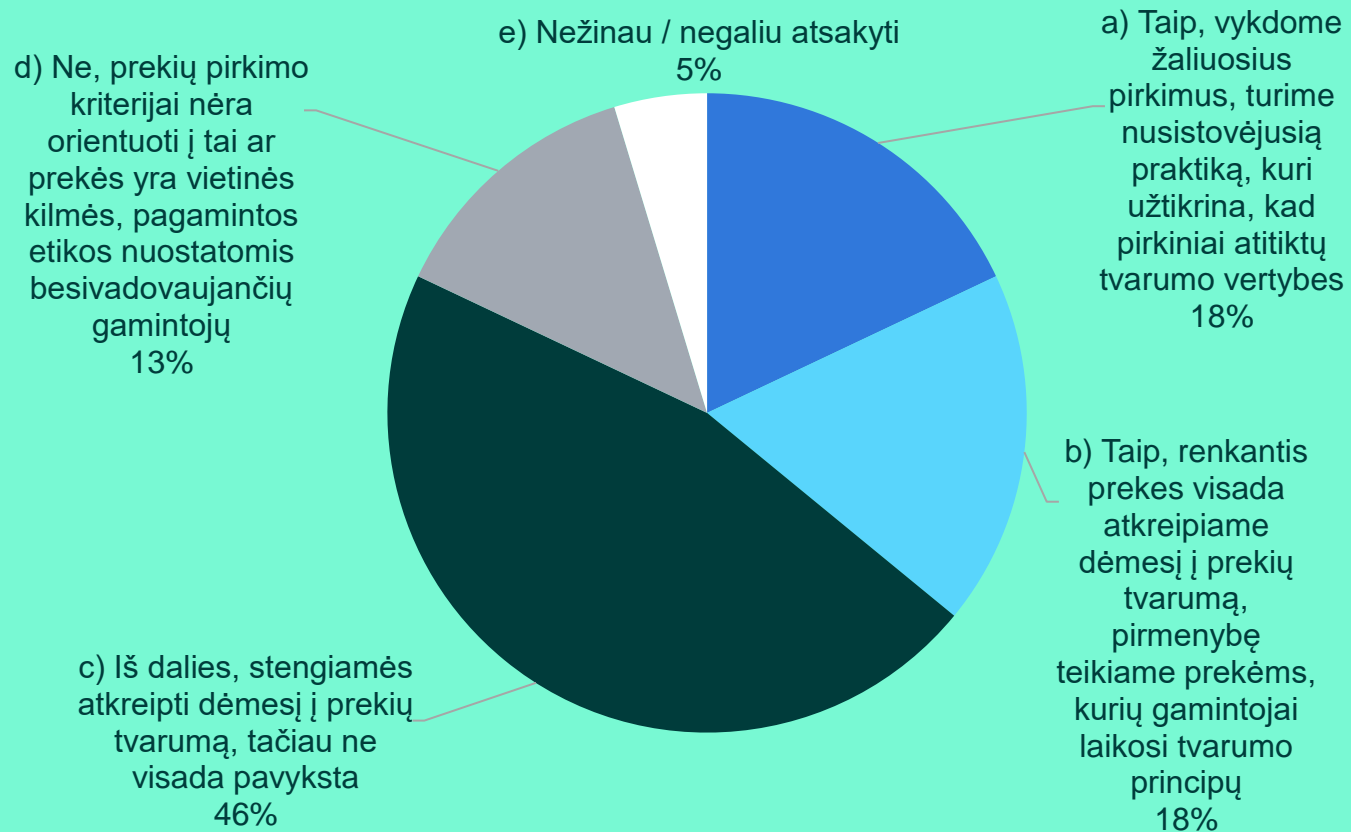
Vartojimas

Ar įsigydami prekes mokyklos reikmėms, atkreipiate dėmesį, jog jos būtų įsigyjamos iš vietinių, etikos nuostatomis besivadovaujančių gamintojų, gaminančių prekes iš perdirbtos žaliavos, kuriems svarbi socialinė atsakomybė ir gyvūnų gerovė?

Pusė mokyklų stengiasi atkreipti dėmesį į prekių tvarumą, tačiau pripažįsta, jog tai ne visada pavyksta.

Nusistovėjusią žaliųjų pirkimų praktiką turi 18% mokyklų.

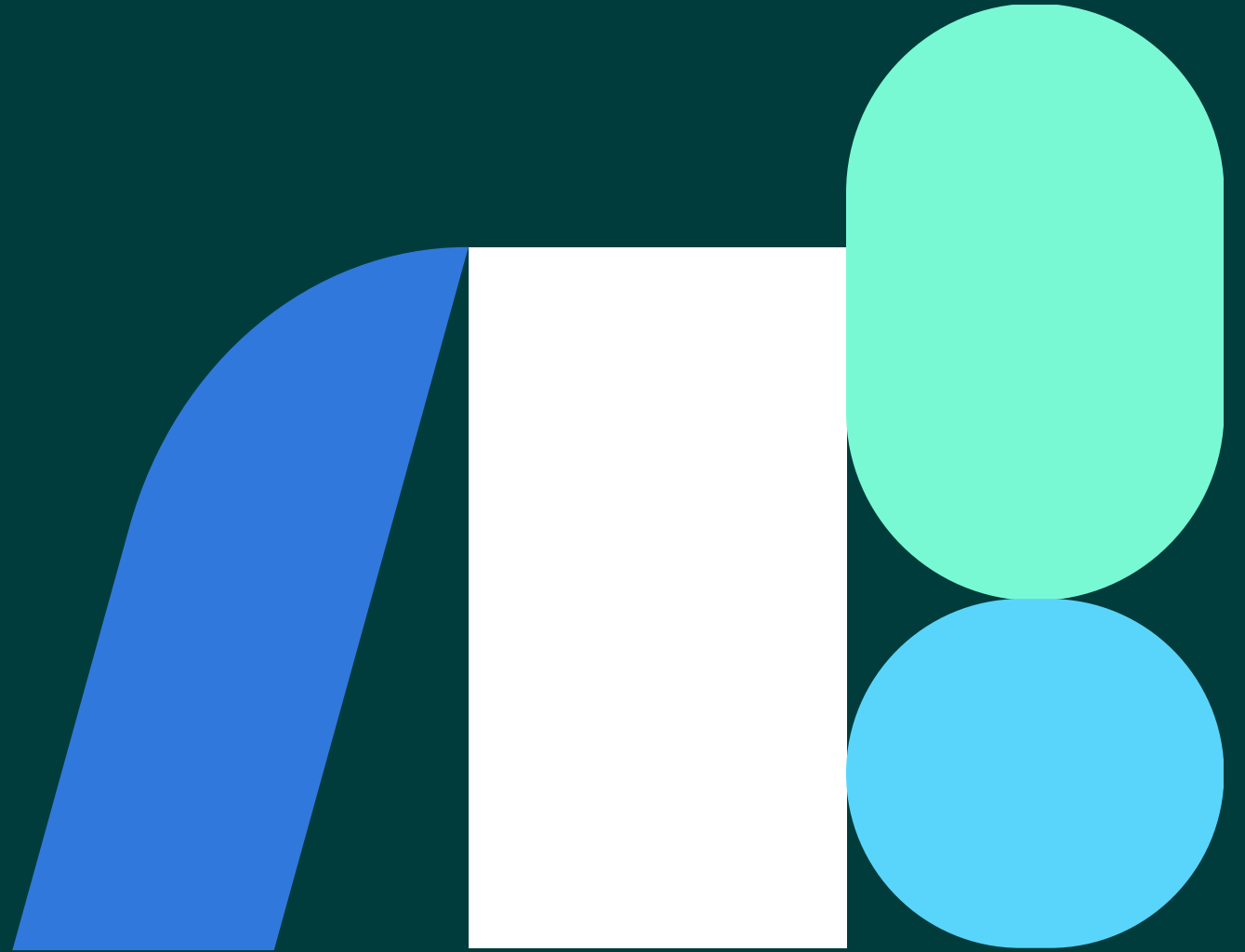
13% mokyklų nekreipia specialaus dėmesio į tai ar prekės yra tvarios.



Tvarus vartojimas - išvados

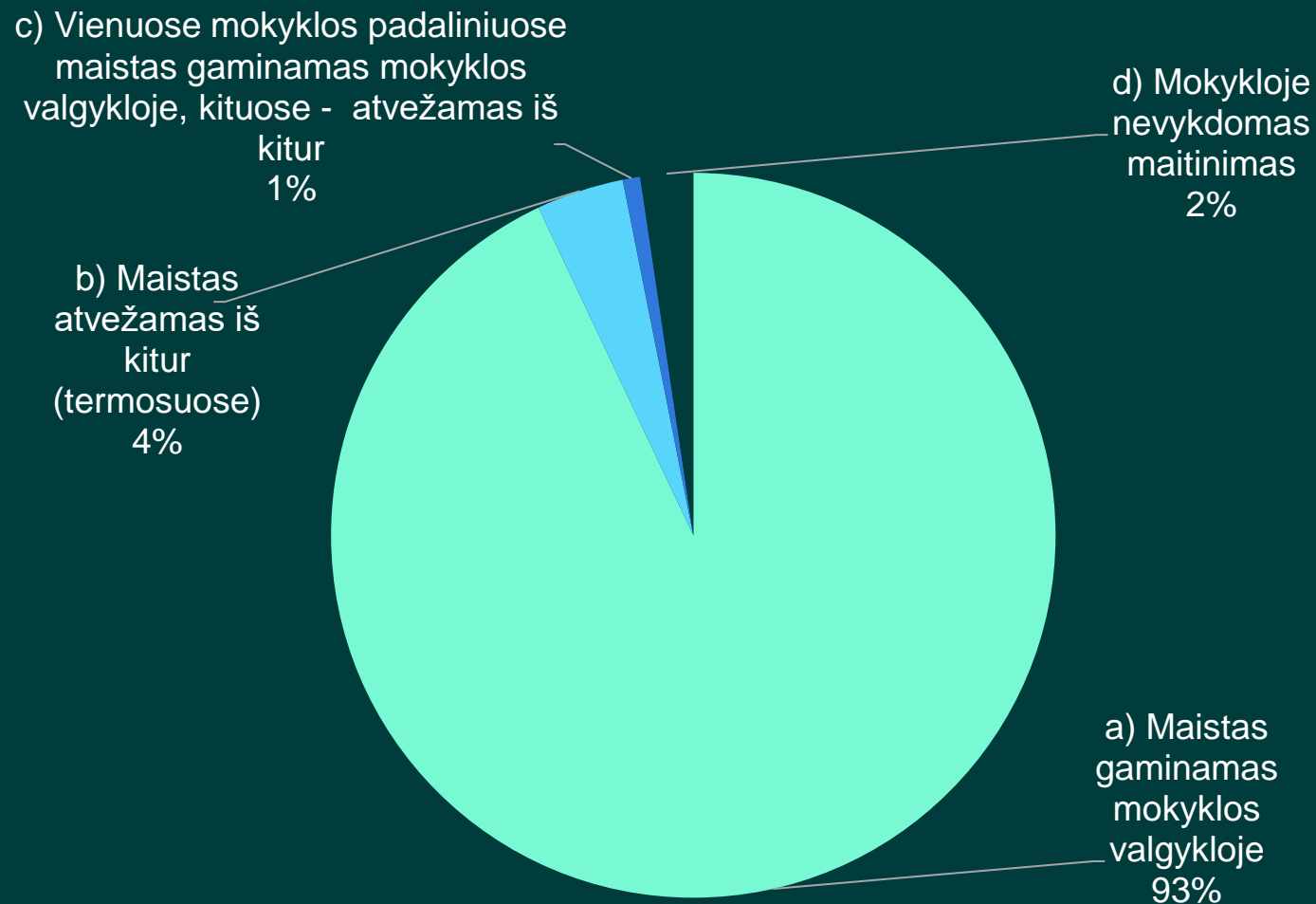
- Beveik visose mokyklose mokiniai skatinami kurti meną iš nebenaudojamų medžiagų, taupomas popierius spausdinant ir kopijuojant ant abiejų lapo pusių, pakartotinai naudojant sugadintą popierių.
- Žaliuosius pirkimus vykdo 18% mokyklų, o 13% prekių pirkimo kriterijai nėra orientuoti į tai ar prekės atitinka darnumo principus.

MAITINIMAS



Maitinimas

Kaip Jūsų mokykloje teikiamos maitinimo paslaugos?



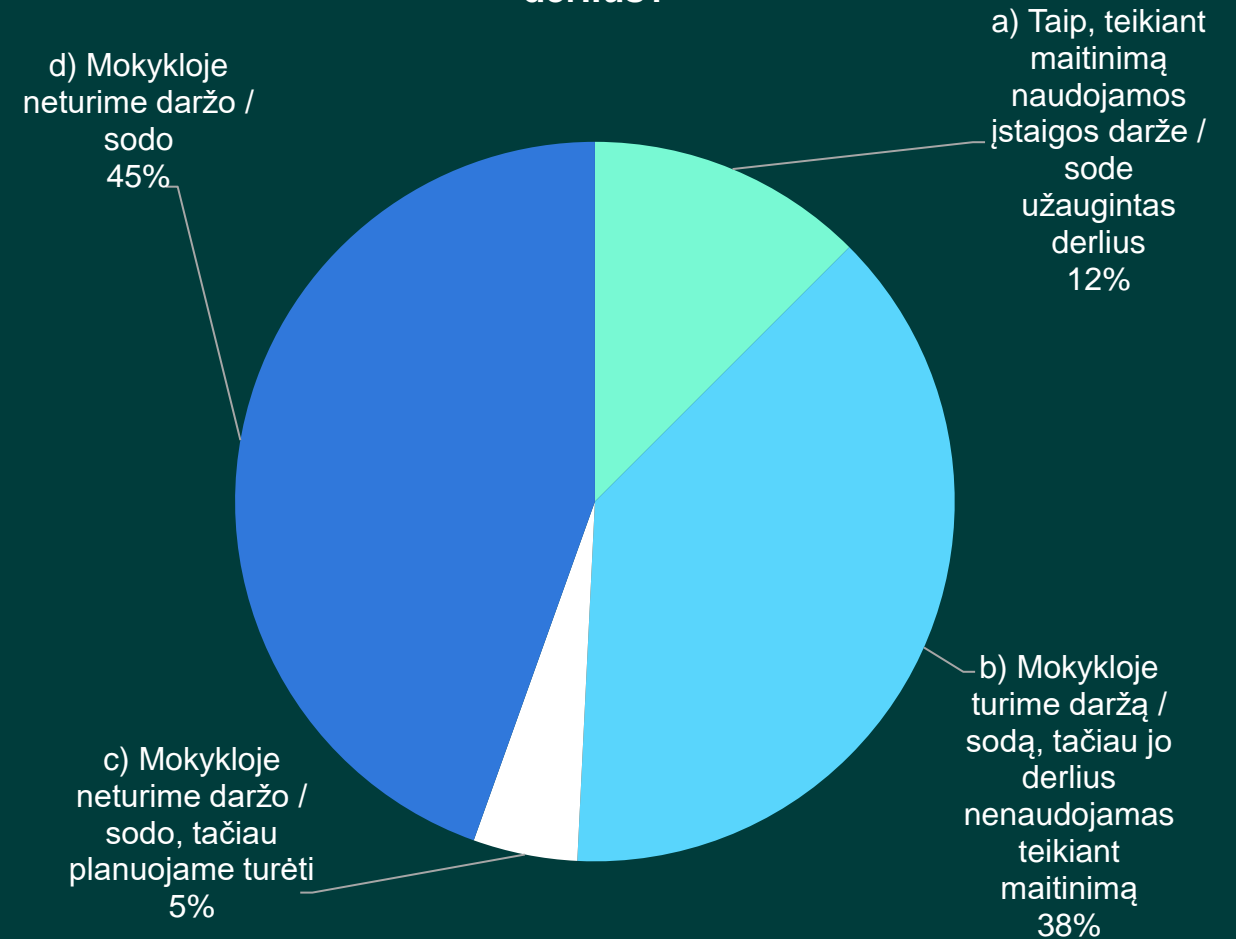
Beveik visose atsakiusiose mokyklose maistas gaminamas mokyklos valgykloje

Mokyklos daržas / sodas

Pusė mokyklų neturi daržų ar sodų, įskaitant daržus ant palangių.

12% mokyklų (dauguma lopšeliai – darželiai) maitinimui naudoja savo įstaigos sode / darže užaugintą derlių.

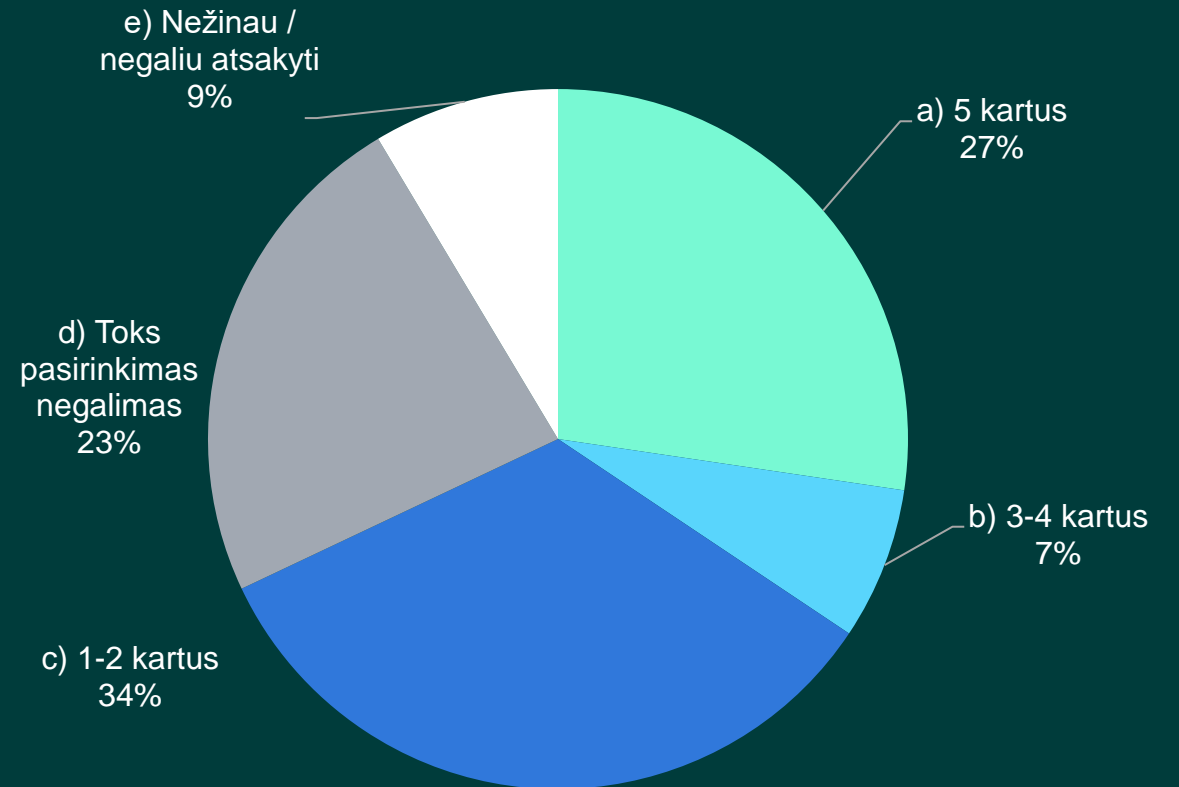
Ar teikiant maitinimą mokykloje naudojamas įstaigos darže/sode (įskaitant daržus ant palangių) užaugintas derlius?



Patiekalai be mėsos

Progimnazijose ir gimnazijose mokiniai turi pasirinkimą valgyti patiekalus be mėsos, lopšeliuose – darželiuose dažniausiai tokio pasirinkimo nėra.

Kiek kartų per savaitę mokyklos valgykloje galite rinktis patiekalus be mėsos?



Maisto švaistymo prevencija

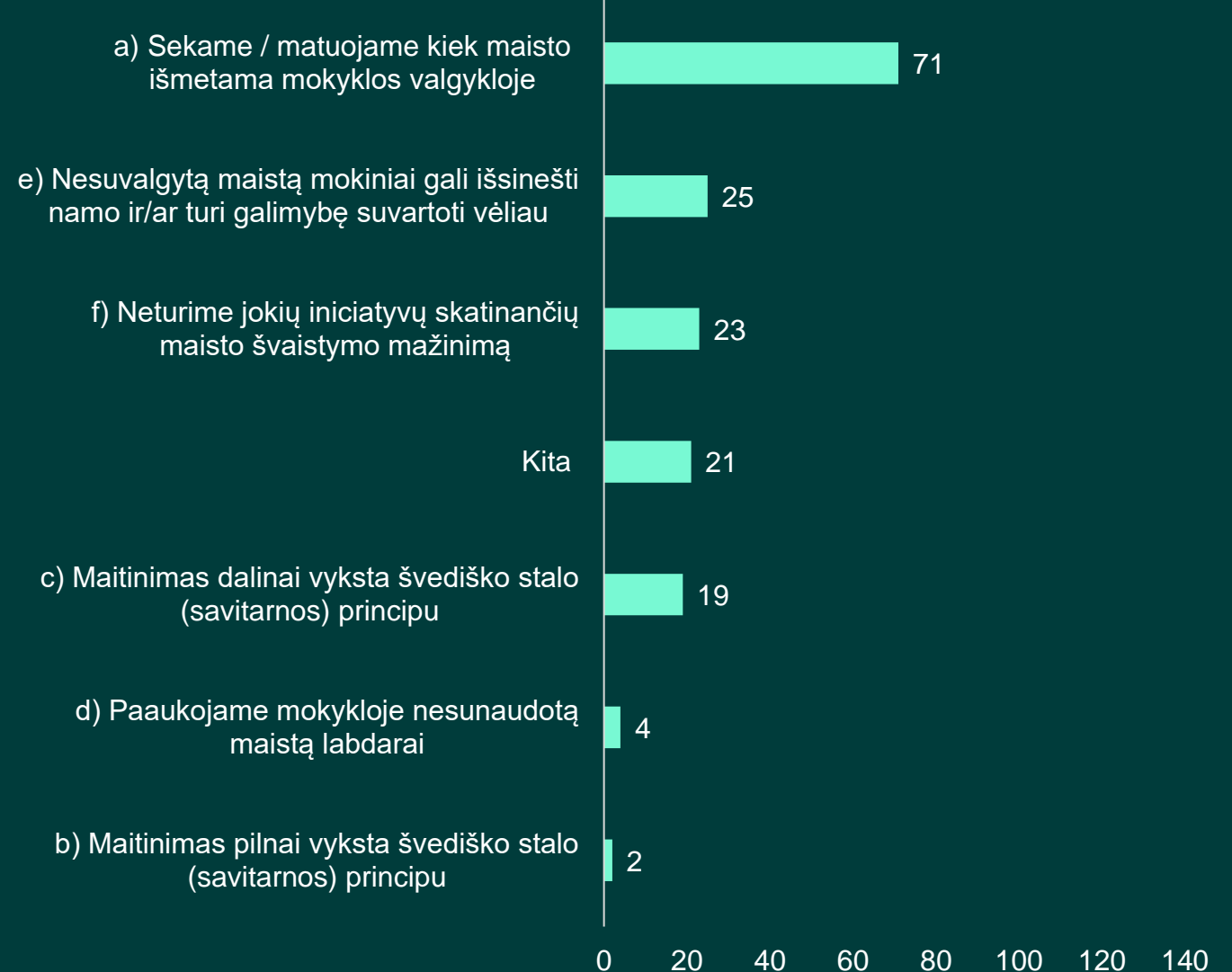
55% mokyklų seka kiek maisto išmetama mokykloje.

Pilnai švediško stalo principu naudojasi 2 mokyklos, 14% dalinai. Dažnu atveju dalinį švedišką stalą naudojančios mokyklos taip pat seka kiek maisto išmetama.

Kita vertus **18%** atsakiusių mokyklų **neturi jokių iniciatyvų skatinančių maisto švaistymo mažinimą.**

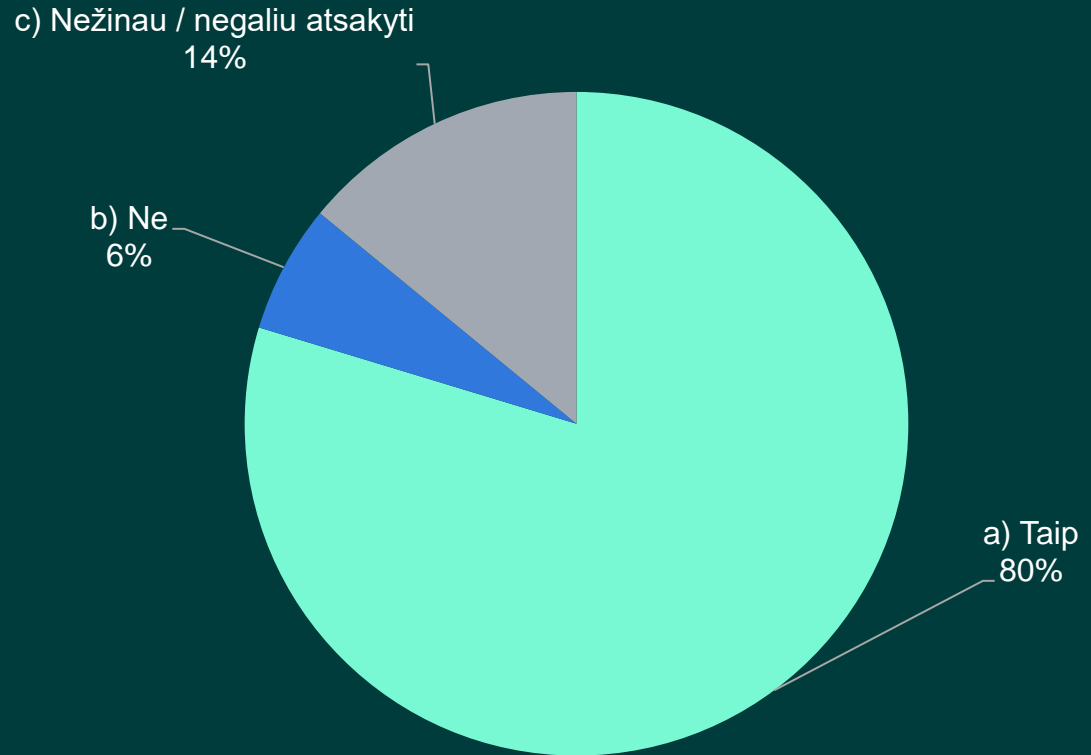
Kitos iniciatyvos taikomos mokykloje siekiant sumažinti maisto švaistymą: maistas gaminamas / užsakomas pagal dienos poreikį / kiek vaikų tądien yra įstaigoje, dalis atliekų atiduodama ūkininkui, valgiaraštis pritaikomas pagal mokinių poreikius, atliekamos apklausos, vykdomi projektai apie maistą, mokykla turi maisto švaistymo mažinimo programą.

Kokios iniciatyvos taikomos mokykloje siekiant sumažinti maisto švaistymą?



Maisto atliekų tvarkymas

Ar išmetant atliekas lauko konteineriuose maisto atliekos atskiriamos nuo bendrų atliekų?



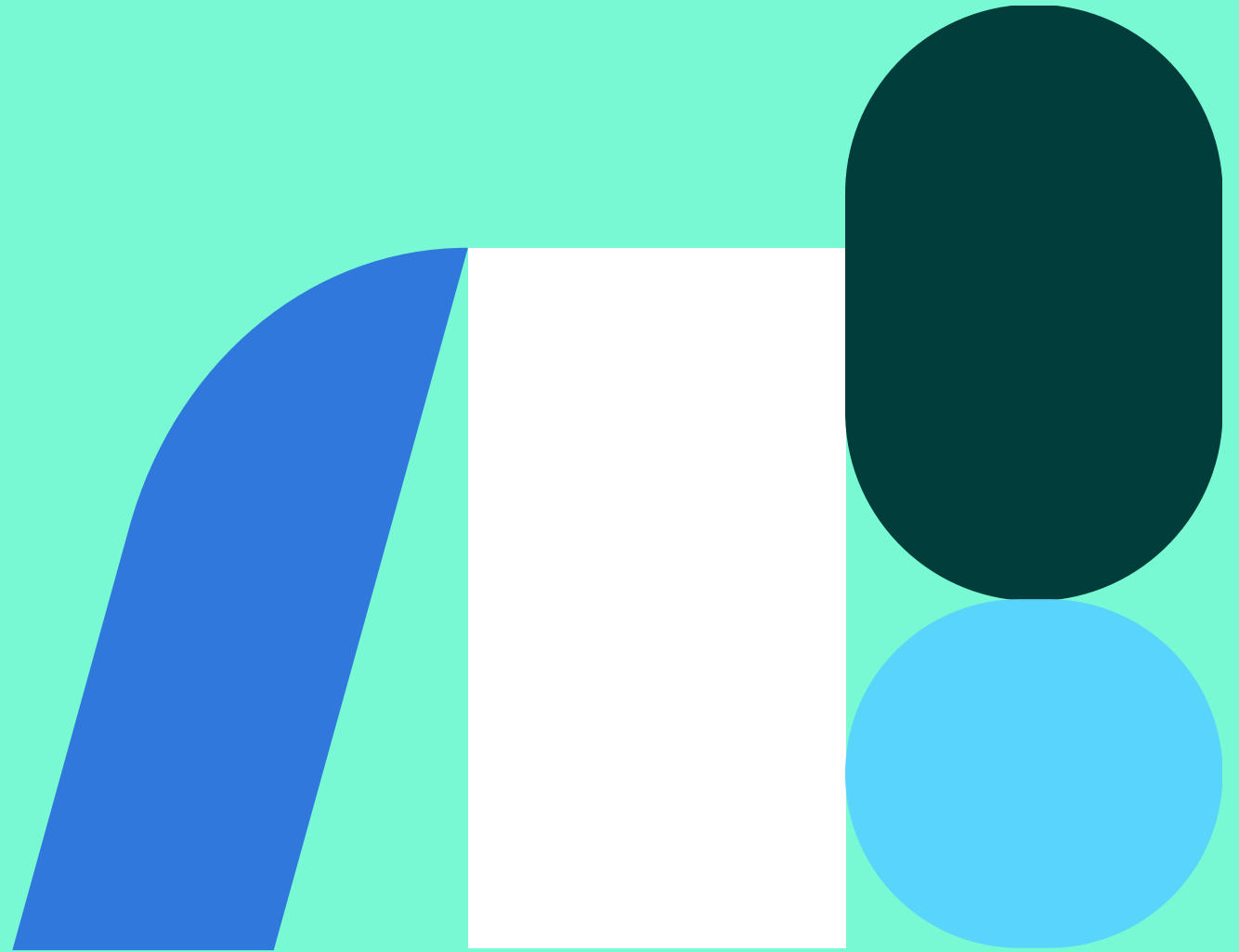
6% mokyklų (8 mokyklos) neatskiria maisto atliekų nuo bendrų atliekų lauko konteineriuose.

14% nežino ar atliekos atskiriamos.

Tvarus maitinimas- išvados

- 55% seka kiek maisto išmetama mokyklos valgykloje
- Pilnai švediško stalo principu naudojasi 2 mokyklos, 14% dalinai (šios mokyklos linkusios sekti kiek maisto išmetama).
- 18% atsakiusių mokyklų neturi jokių iniciatyvų skatinančių maisto švaistymo mažinimą.
- 6% neatskiria maisto atliekų nuo bendrų atliekų lauko konteineriuose, 14% nežino ar atliekos atskiriamos.
- 12% mokyklų maitinimui naudoja savo įstaigos sode / darže užaugintą derlių (pusė mokyklų net neturi sodų / daržų).

TVARUS JUDĒJIMAS



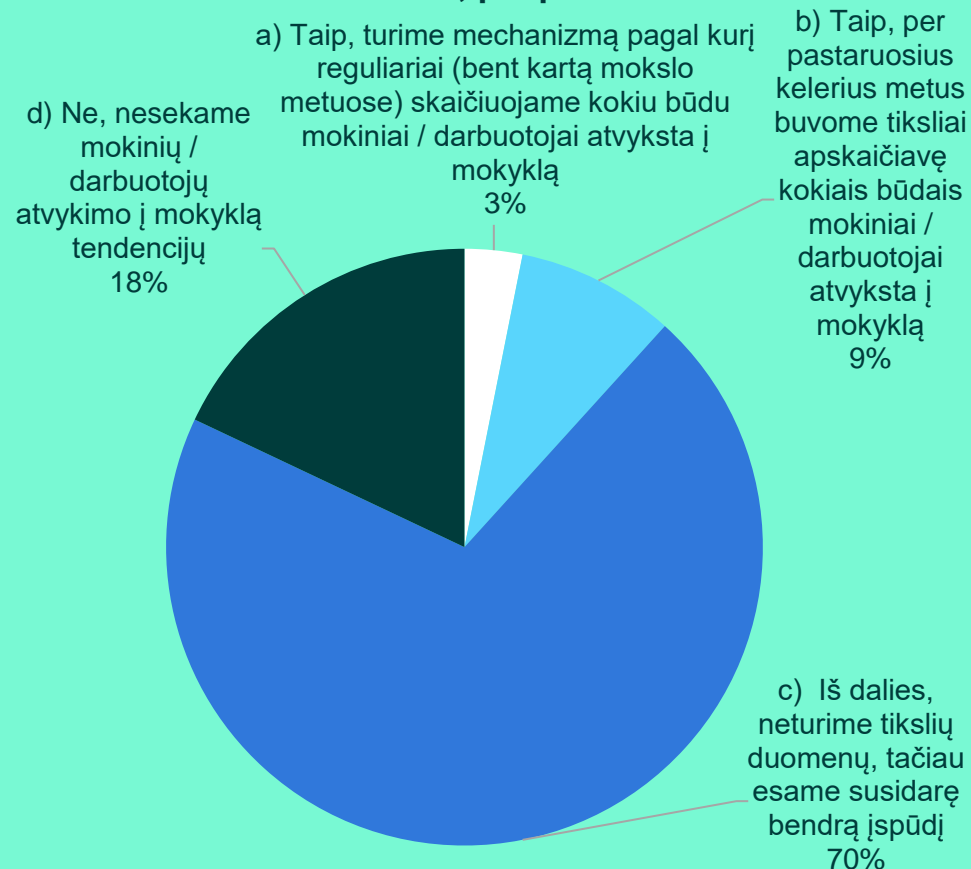
Kelias į / iš mokyklos

Dauguma mokyklų administracijų neturi tikslių duomenų kaip mokiniai / darbuotojai vyksta į / iš mokyklos, tačiau turi susidarę bendrą įspūdį.

Reguliariai tai seka tik 4 mokyklos.

18% mokyklų nežino kaip į mokyklą atvyksta mokiniai / darbuotojai – dauguma šių mokyklų turi žemesnį indeksą.

Ar mokyklos administracija žino, kiek mokinių ir / ar darbuotojų atvyksta į mokyklą automobiliu, pėsčiomis, dviračiu, paspirtuku?

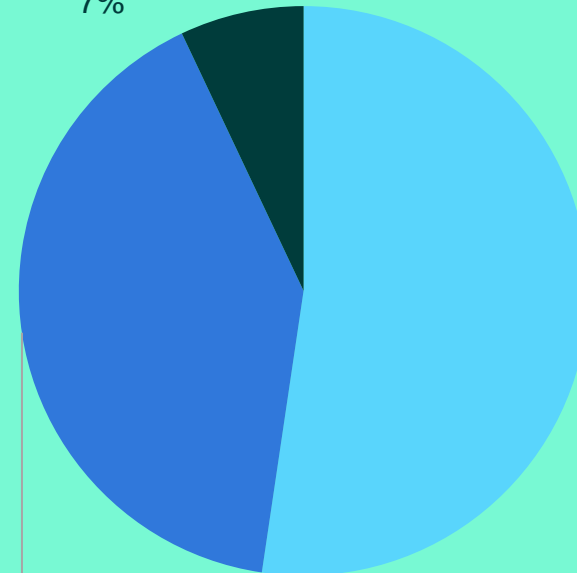


Susisiekimas viešuoju transportu

Įvertinkite kiek patogus viešojo transporto susisiekimas Jūsų mokiniams / darbuotojams

c) Nepatogus - mokiniams ir darbuotojams viešojo transporto galimybės yra ribotos arba jų nepakanka, pvz., trūksta stotelių, neišvystyta infrastruktūra šalia mokyklos

7%



a) Labai patogus susisiekimas viešuoju transportu – patogioje vietoje įrengtos stotelės, su mokyklos tvarkaraščiu suderinti viešojo transporto tvarkaraščiai, mokiniai / darbuotojai gali lengvai nuvykti į mokyklą ir iš jos viešuoju transportu

52%

b) Patogus susisiekimas viešuoju transportu – mokiniai ir darbuotojai turi galimybę naudotis viešuoju transportu, tačiau tam kyla tokių apribojimų kaip per retai kursuojantys autobusai / troleibusai, ribotas maršrutų skaičius

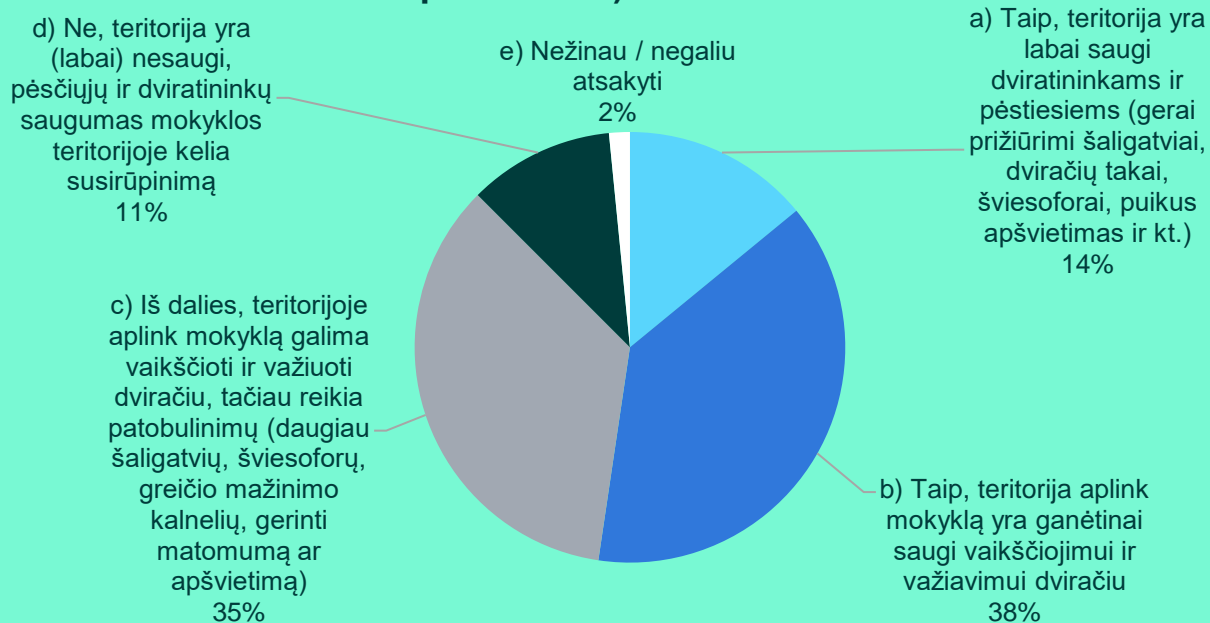
41%

Viešojo transporto susisiekimą mokiniams ir darbuotojams mokyklų vadovai vertina kaip (labai patogų), išskyrus 7%, kuriems susisiekimas yra nepatogus (dauguma lopšeliai – darželiai).

Teritorijos saugumas

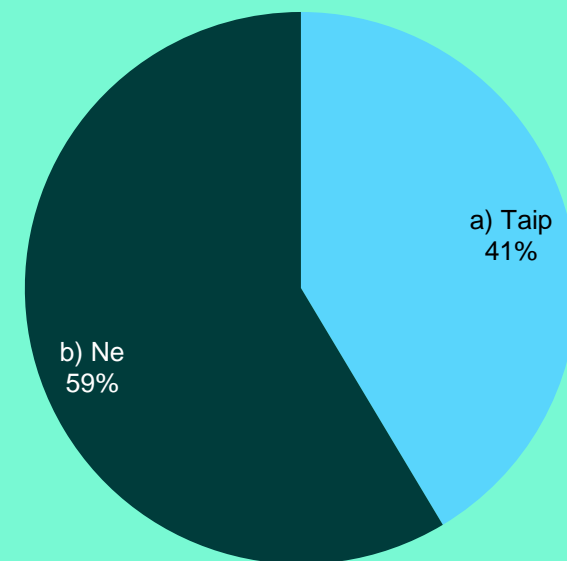
11% mokyklų teigia, jog aplink mokyklą esanti teritorija yra nesaugi ir pėsčiųjų ir dviratininkų saugumas kelia susirūpinimą. Trečdaliui mokyklų norisi patobulinimų.

Ar aplink mokyklą esanti teritorija yra saugi į mokyklą eiti pėsčiomis ir / ar važiuoti dviračiu / paspirtuku (t. y., yra pakankamai ėjimui / važiavimui skirtų šaligatvių ir takų, šviesoforų, greičio mažinimo kalnelių, geras matomumas, apšvietimas)?



Trumpiems sustojimams skirtų „Tėvelių stotelių“ (angl. *Kiss and Ride*) trūksta 59% mokyklų.

Ar Jūsų mokyklos teritorijoje yra trumpiems sustojimams skirtos vietos „Tėvelių stotelės“ („Kiss and Ride“)?



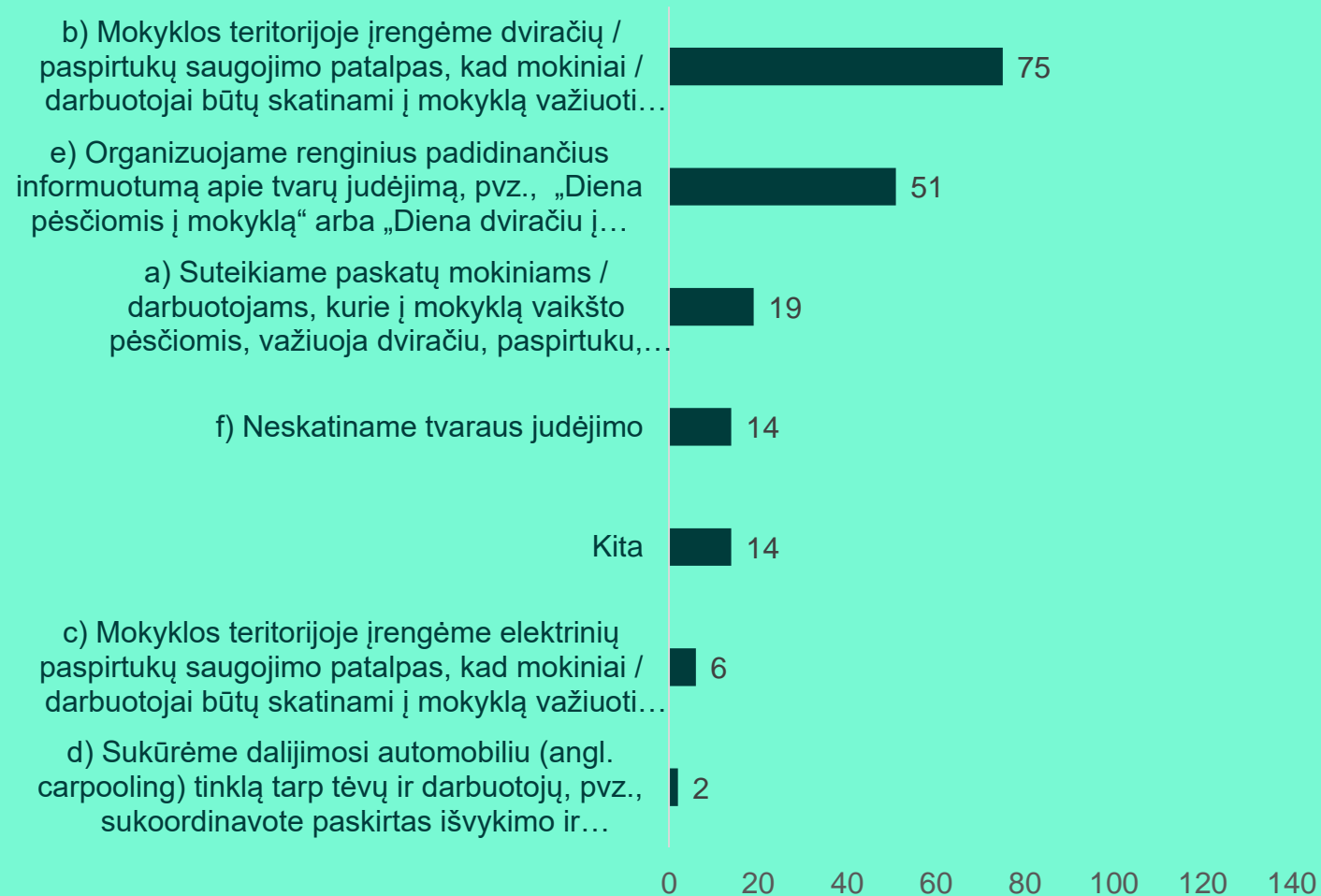
Tvaraus judėjimo iniciatyvos

Daugiau nei pusė mokyklų tvarų judėjimą skatina įrengdamos dviračių / paspirtukų saugojimo patalpas, organizuodamos renginius padidinančius informuotumą apie tvarų judėjimą, suteikdamos paskatų tvariai judantiems.

10% mokyklų (N=14) niekaip neskatina tvaraus judėjimo.

Kitos minėtos iniciatyvos: darbuotojams suteikta galimybė nemokamai naudotis VVT, žingsnių rinkimas naudojantis programėlėmis.

Kaip mokykloje skatinate tvarų judėjimą?

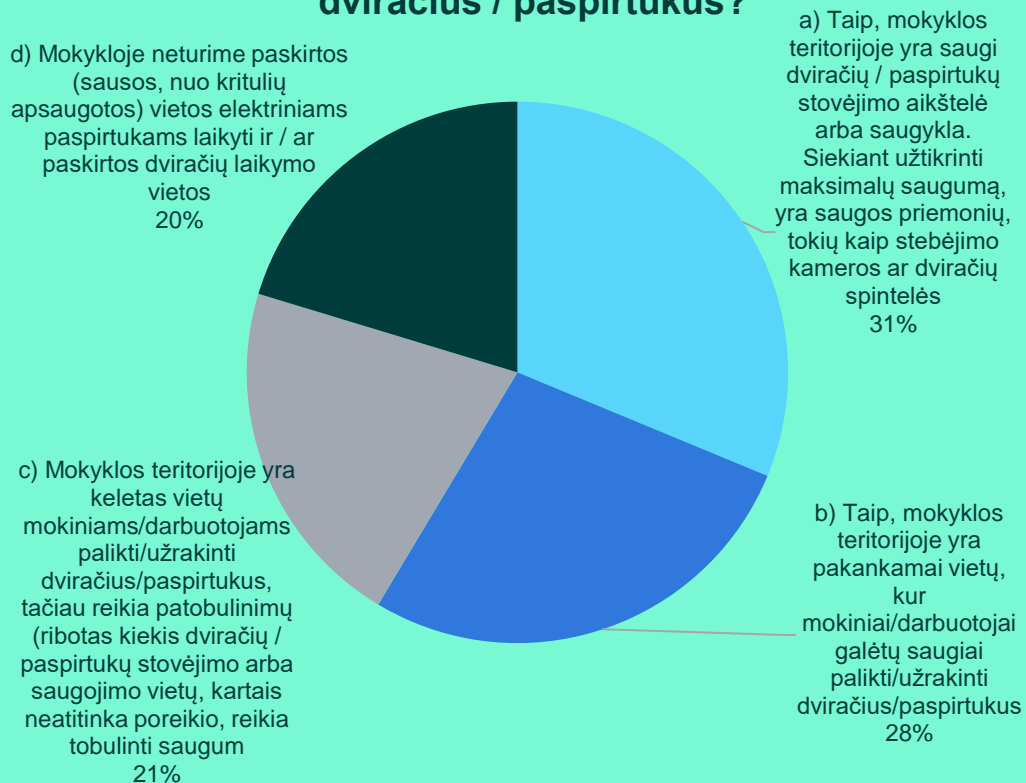


Dviračių / paspirtukų laikymo vietos

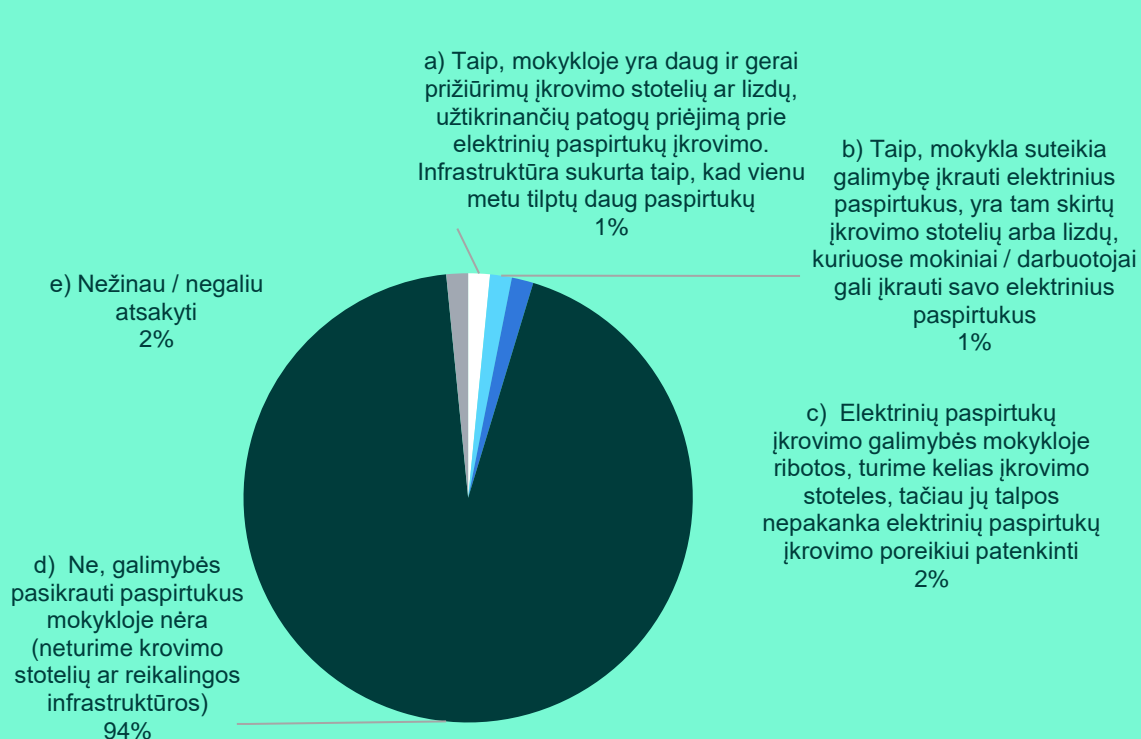
20% mokyklų (*dauguma darželiai*) neturi paskirtos vietos paspirtukams ar dviračiams laikyti, dar tiek pat mokyklų norisi patobulinimų.

Ketrios mokyklos suteikia galimybę mokiniams pasikrauti elektrinius paspirtukus.

Ar mokyklos teritorijoje pakanka vietų moksleiviams saugiai palikti / prirakinti dviračius / paspirtukus?



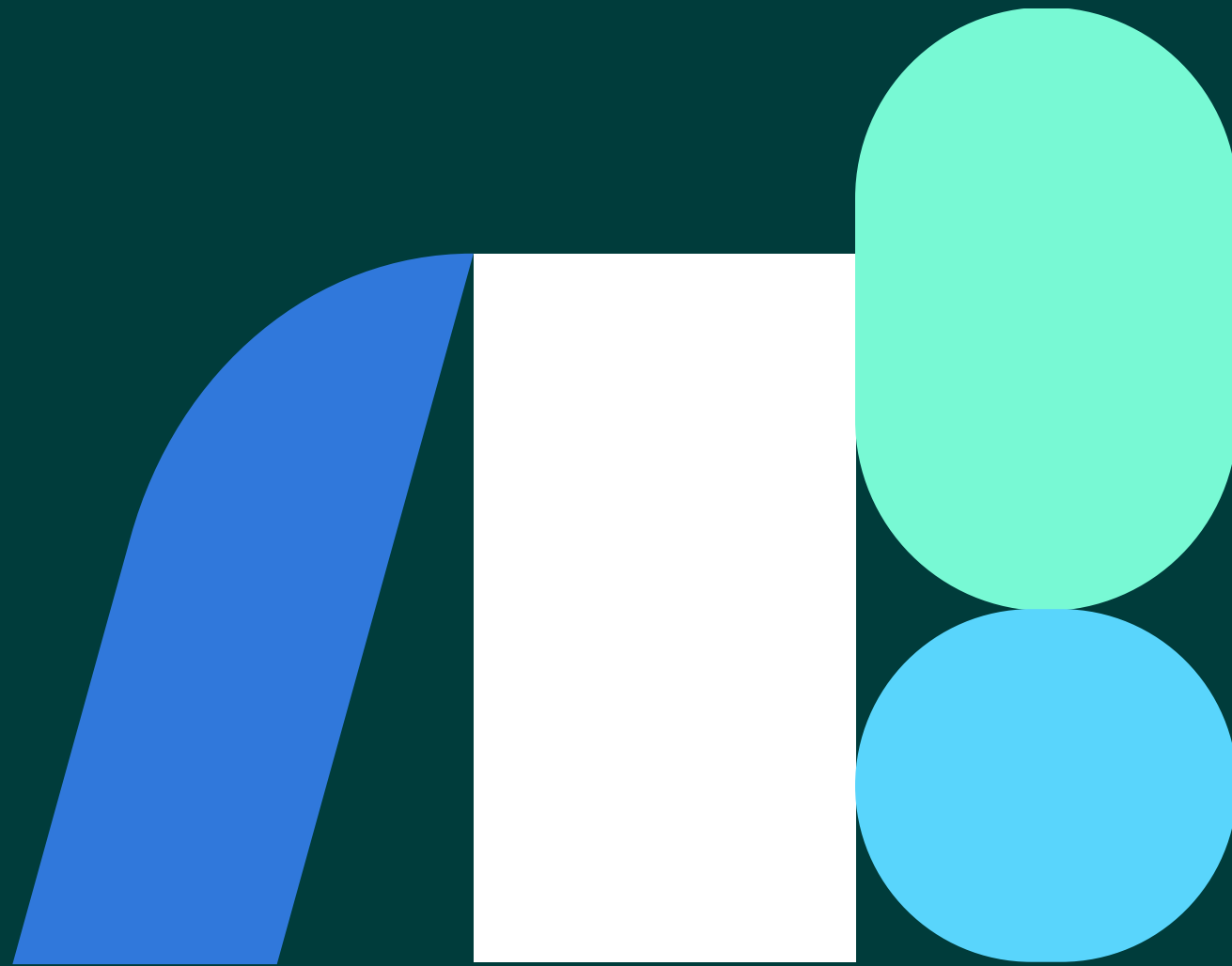
Ar mokykloje yra galimybė pasikrauti elektrinius paspirtukus?



Tvarus judėjimas - išvados

- Dauguma mokyklų **neturi tikslių duomenų** kaip mokiniai / darbuotojai vyksta į / iš mokyklos, tačiau turi susidarę bendrą įspūdį.
- **10% niekaip neskatina** tvaraus judėjimo
- **15%** (daugiausia lopšeliai – darželiai) **suteikia paskatų** darbuotojams / mokiniams į mokyklą vykstantiems tvariais būdais
- Viešojo transporto susisiekimas mokykloms **(labai) patogus**, išskyrus 7% (dauguma lopšeliai – darželiai)
- **Pusei mokyklų** aplink mokyklą esanti teritorija yra **(labai) saugi**, 11% mokyklų nesaugi, 35% mokyklų norisi patobulinimų.
- **20% mokyklų (dauguma darželiai)** neturi **paskirtos vietos paspirtukams ar dviračiams laikyti**, dar tiek pat mokyklų norisi patobulinimų
- Trumpiems sustojimams skirtų „**Tėvelių stotelių**“ (angl. *Kiss and Ride*) trūksta 59% mokyklų.

APLINKA



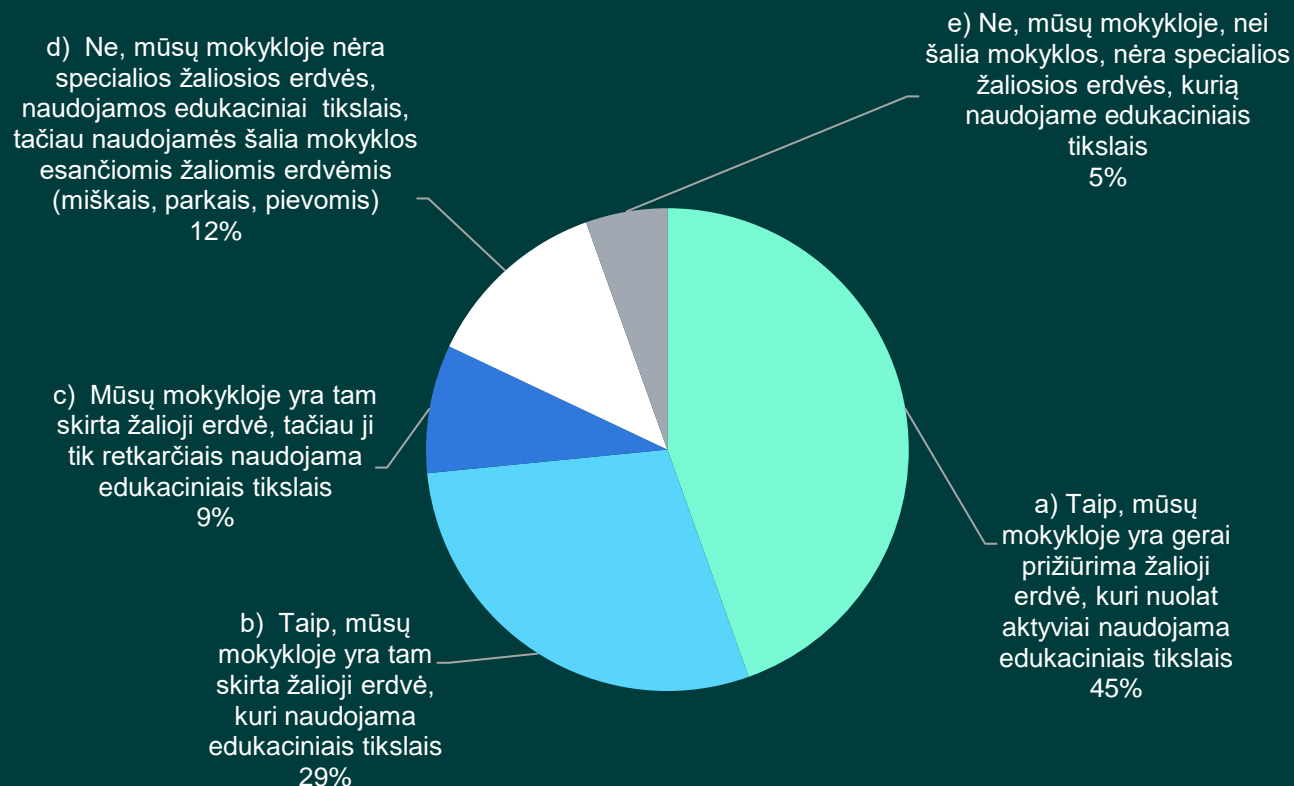
Žalioji erdvė

Beveik pusė mokyklų turi gerai prižiūrimą žaliają erdvę (pvz., sodą, pievą, parką, mišką), kuri nuolat *aktyviai* naudojama edukaciniais tikslais. Didžioji dalis šių mokyklų yra lopšeliai – darželiai.

Gerai prižiūrimos ir aktyviai naudojamos erdvės: pojūčių sodas, vaismedžių sodas, garsų kiemelis, pakeliamos lysvės, kvapų stotelė, emocijų pievelė, sporto aikštynas, šiltnamis, meteorologinė stotelė, vabzdžių viešbutis, sveikuolių takas, pažintinis takas, interaktyvūs lauko stendai, apželdinta vidinė terasa, daugiamečių augalų pievelės, Kneipo takas, lauko bibliotekėlė, šachmatų aikštelė, STEAM sienelės iš antrinių žaliavų, vaistažolių pievelės, magnolijų alėja, vištidė, lauko virtuvė.

Tokios erdvės neturi 12% mokyklų, todėl naudojasi šalia mokyklos esančiomis erdvėmis. O 5% mokyklų išvis neturi tokios erdvės nei mokykloje, nei šalia jos.

Ar jūsų mokykloje yra žalioji erdvė (pvz., sodas, pieva, parkas, miškas), kuri naudojama praktinėms edukacinėms veikloms (pvz., mokiniams mokytis sodininkystės, stebėti gyvūniją)?

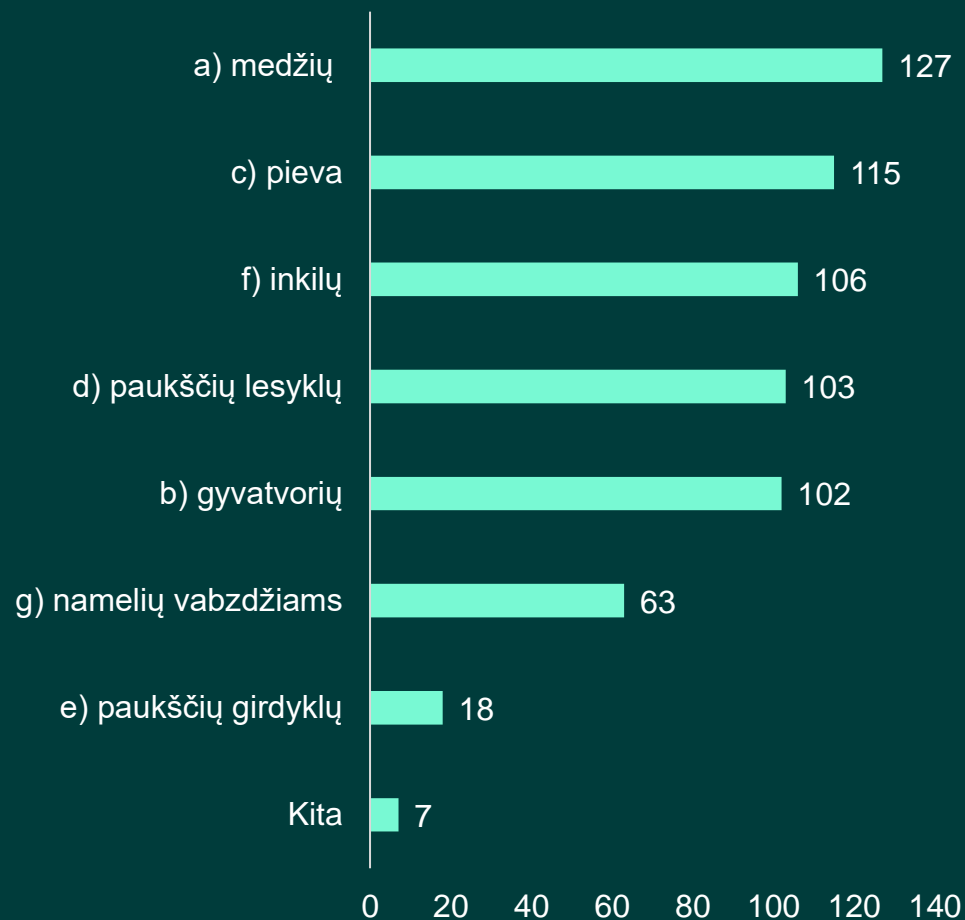


Bioįvairovė

Mokyklų erdvėse galima rasti įvairių ekologinių elementų, mažiausiai paukščių girdyklų, daugiausia medžių, pievų.

Kiti ekologiniai elementai mokyklose: gėlynai, sodelis, žalieji kalneliai, skruzdėlynas.

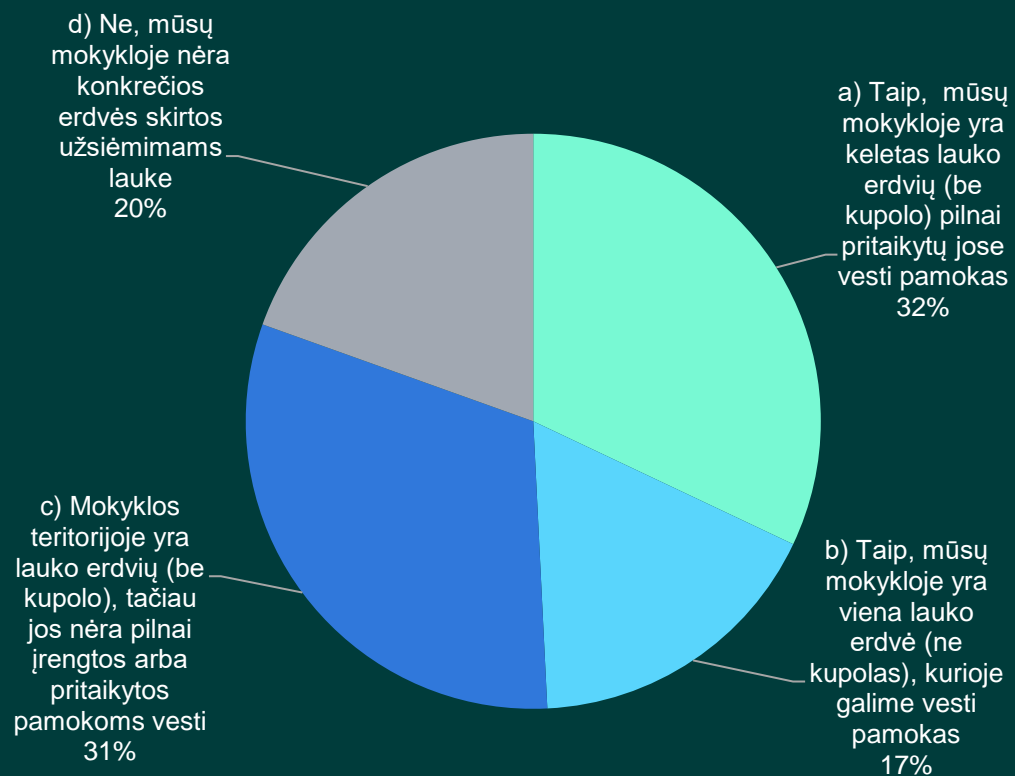
Pažymėkite, kuriuos ekologinius elementus galima rasti Jūsų mokyklos teritorijoje



Lauko klasė

Ar mokyklos teritorijoje yra atvira lauko klasė (be kupolo), kurioje pamokos galėtų vykti lauke?

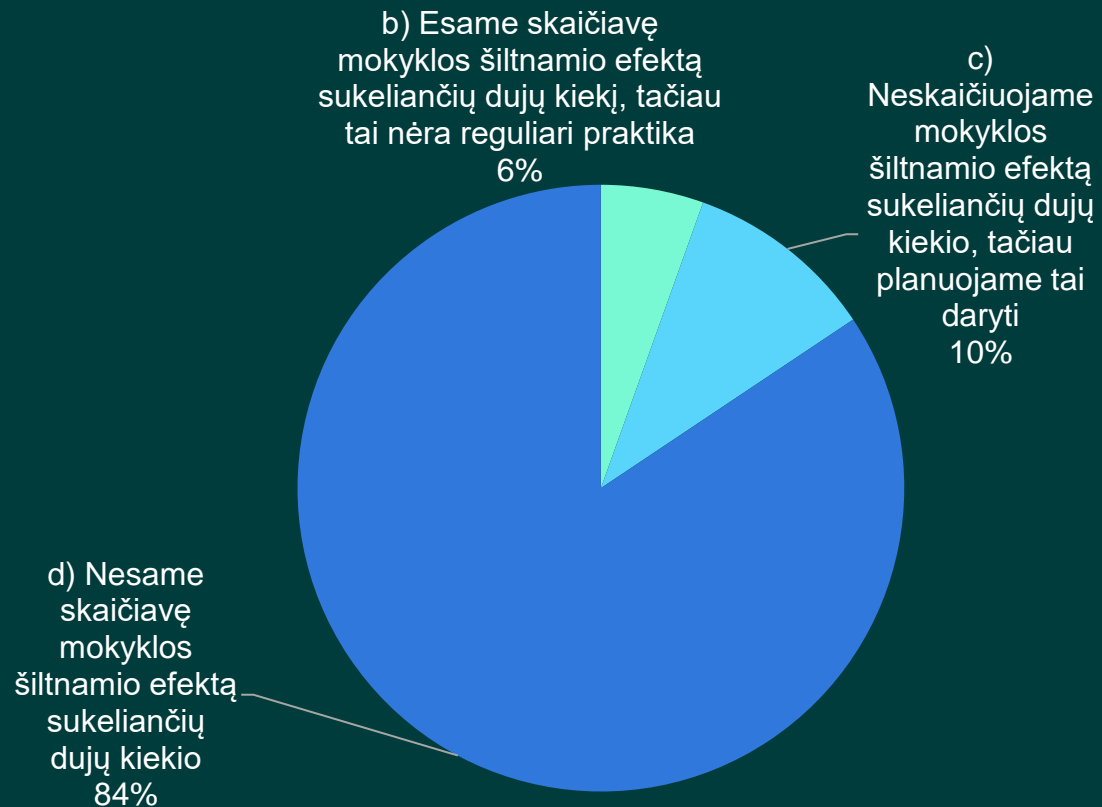
Dauguma mokyklų turi lauko erdves (be kupolo), kuriose gali vesti pamokas. 20% mokyklų neturi konkrečios erdvės skirtos užsiėmimams lauke.



Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis

Nei viena mokykla reguliariai neskaičiuoja išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir didžioji dalis nėra skaičiavusios.

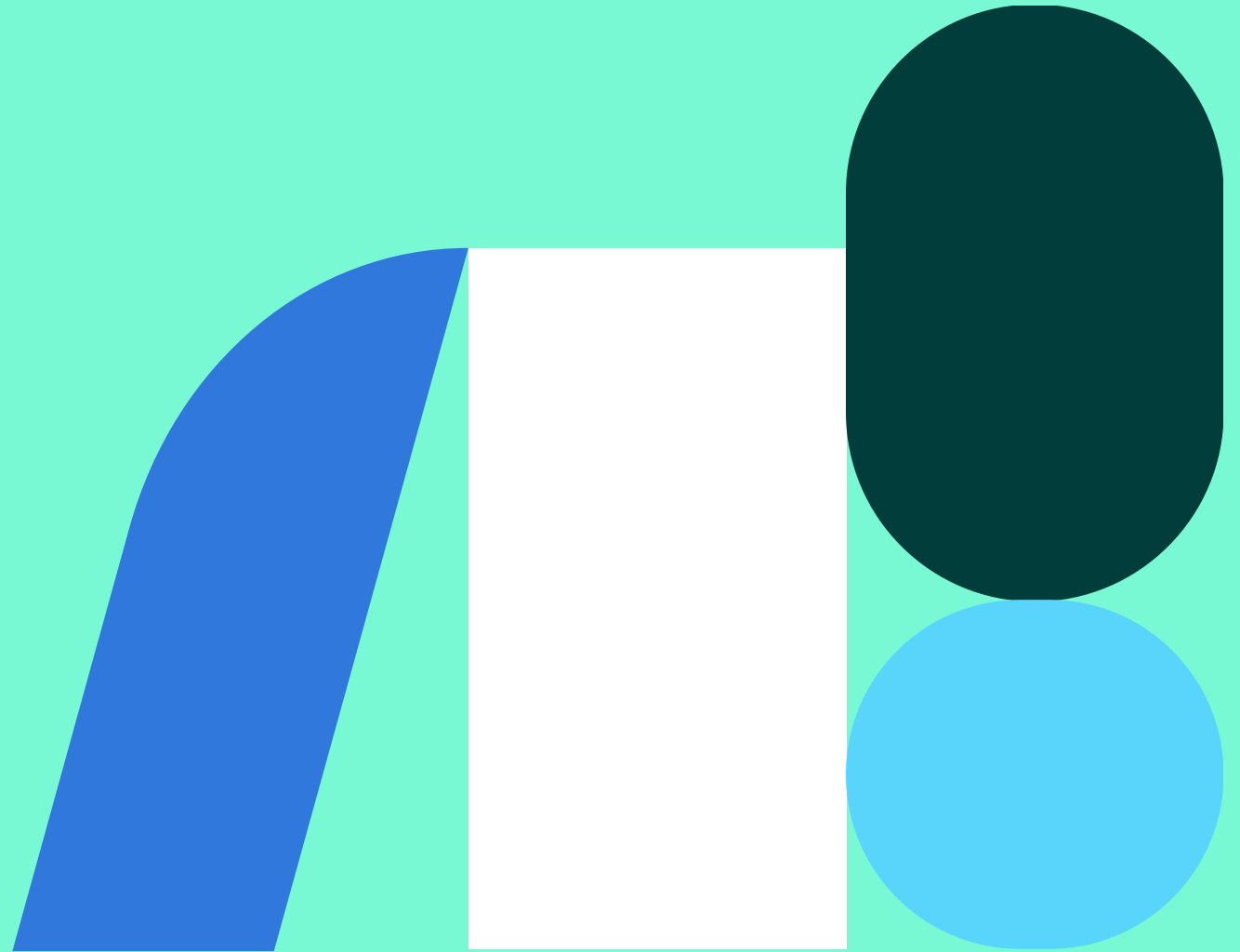
Ar skaičiuojate mokyklos išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį?



Mokyklos aplinka - išvados

- 45% mokyklų turi gerai prižiūrimą žaliąją erdvę (pvz., sodą, pievą, parką, mišką), kuri nuolat aktyviai naudojama edukaciniais tikslais
- 80% mokyklų turi lauko erdves, kuriose galima vesti pamokas (30% iš jų nėra pilnai tam pritaikytos). Darnesnės mokyklos yra linkusios turėti kelias atviras lauko klases pilnai pritaikytas jose vesti pamokas.
- Nei viena mokykla reguliariai neskaičiuoja išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir 84% nėra skaičiavusios, 10% mokyklų nėra skaičiavusios bet planuoja.

BENDRUOMENĖS RYŠIAI

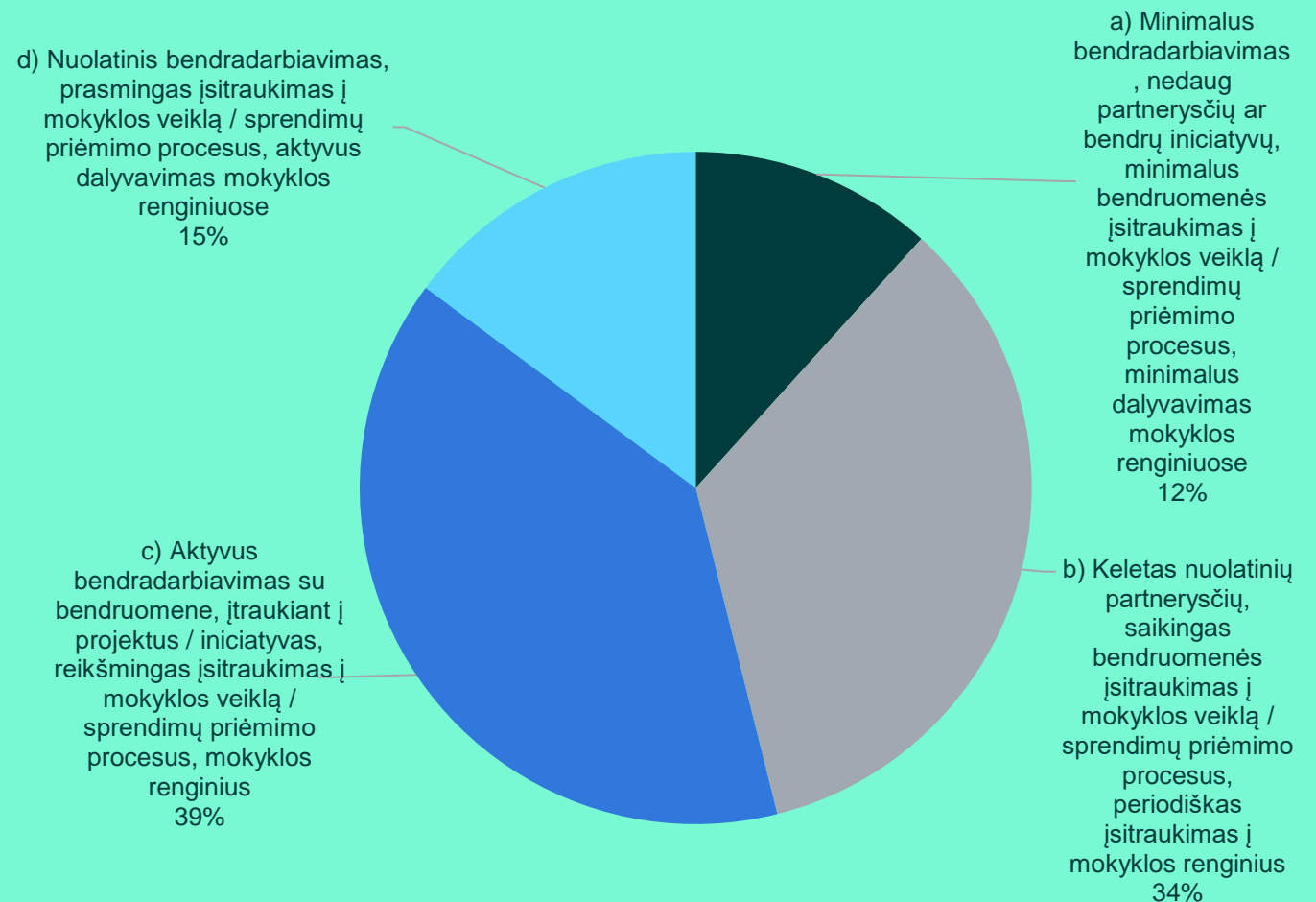


Ryšiai su bendruomene

Kaip, Jūsų supratimu, galima apibūdinti Jūsų mokyklos ryšius su mokyklą supančia bendruomene (neiškiriant vienos konkrečios bendruomenės grupės)?

Daugiau nei trečdalis mokyklų savo santykius su mokyklą supančia bendruomene apibūdina kaip aktyvų bendradarbiavimą.

Nuolatinį bendradarbiavimą vykdo 15% mokyklų.

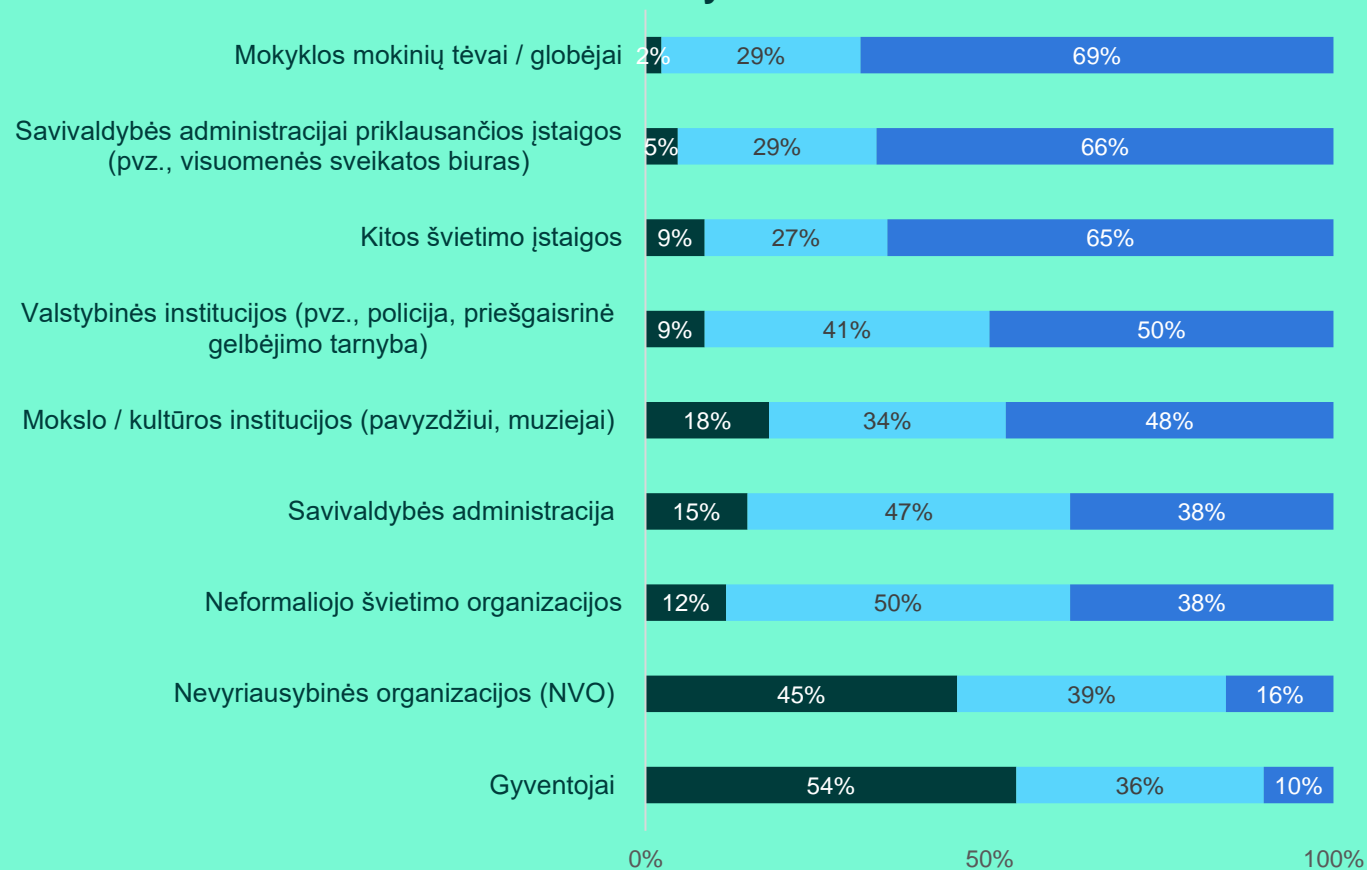


Ryšiai su bendruomene

Mokyklos retai turi bendradarbiavimo ryšius su gyventojais ir NVO.

Bendruomenė į mokyklos veiklą dažniausiai įtraukiama per bendrus renginius, projektines veiklas, akcijas (pvz., aplinkos tvarkymo akcijos, mokyklos šventės ir minėjimai, labdaros akcijos, talkos, kartu teikiamos paraiškos bendriems projektams, lankymasis kitose mokyklose ir dalijimasis patirtimi, bendri projektai su policija, seniūnija, visuomenės sveikatos biuru)

Galvodami apie pastaruosius dvejus mokslo metus, įvertinkite kaip dažnai mokykla bendradarbiauja su šiomis vietos bendruomenės grupėmis įgyvendinant projektus ar iniciatyvas:



- a) Mokykla neturi bendradarbiavimo ryšių su šia grupe
- b) Mokykla įgyvendino bent vieną projektą / iniciatyvą su šia grupe per pastaruosius dvejus mokslo metus
- c) Mokykla įgyvendino bent du projektus / iniciatyvas su šia grupe per pastaruosius dvejus mokslo metus

Mokinių įsitraukimas į sprendimų priėmimo procesus

80% BU mokyklų vykdo mokinių apklausas.

11 BU ir 2 ikimokyklinio ugdymo mokyklos turi dalyvaujamąjį biudžetą.

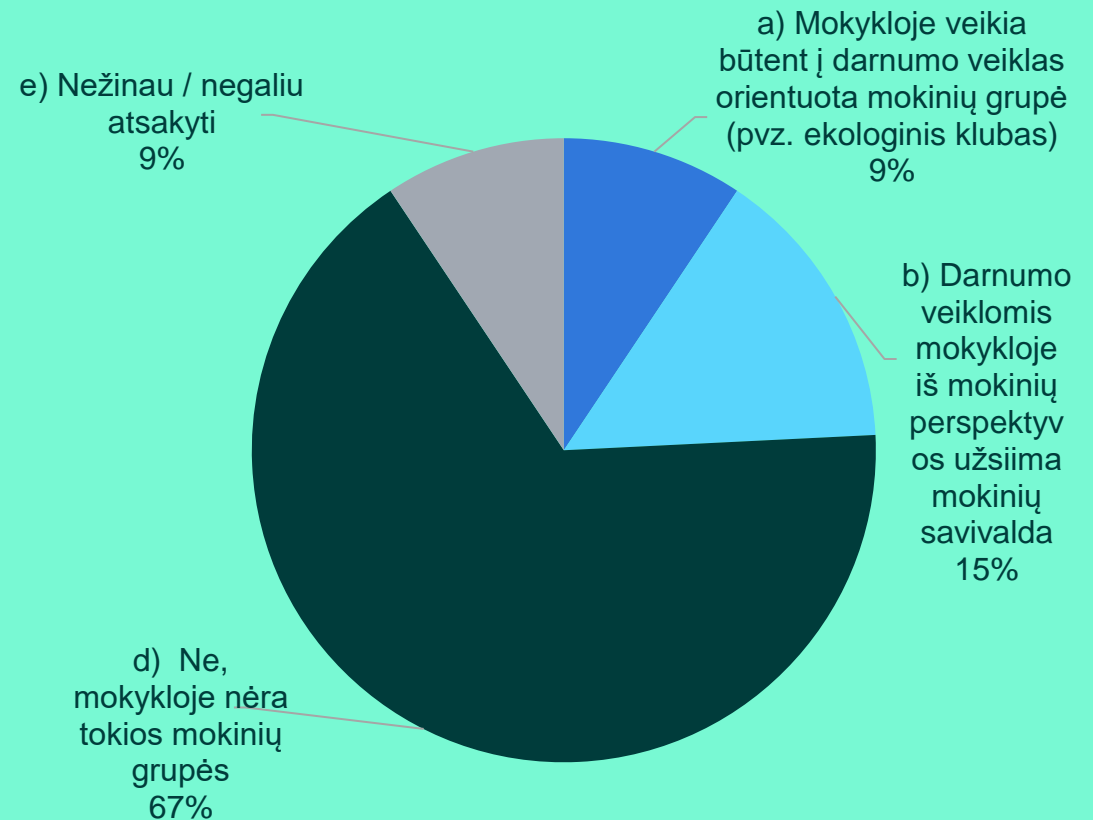
Kokios formalios struktūros ar mechanizmai, skirti įtraukti mokinius į sprendimų priėmimo procesus, veikia Jūsų mokykloje?



Mokinių įsitraukimas į darnumo veiklas

Mokyklose nėra mokinių grupės, orientuotos būtent į darnumo veiklas. Tokia mokinių grupė veikia 12 įstaigų (5 BU, 7 ikimokyklinio).

Ar Jūsų įstaigoje yra mokinių grupė, orientuota į darnumo veiklas?

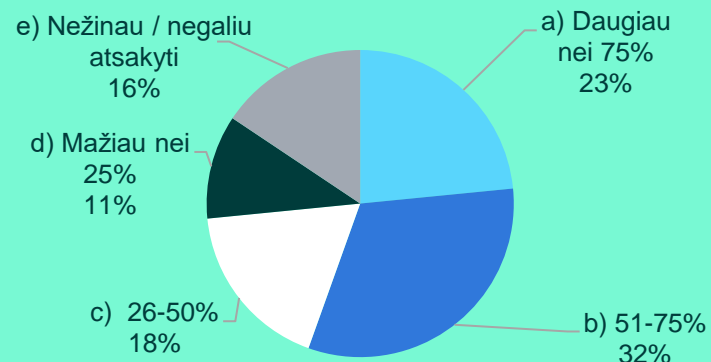


Mokinių įsitraukimas į darnumo veiklas

Mokinių įsitraukimas į veiklas, kuriomis siekiama padaryti mokyklą darnesne labai skiriasi. Mokinių įsitraukimas ne būtinai didesnis mokyklose, kuriose veikia mokinių darnumo grupės / klubai.

Aktyviau į darnumo veiklas įsitraukia ikimokyklinio ugdymo įstaigų ugdytiniai.

Galvodami apie *pastaruosius dvejus mokslo metus*, įvertinkite, kuri dalis (proc.) Jūsų mokyklos mokinių įsitraukia į iniciatyvas, kuriomis siekiama padaryti mokyklą darnesne.



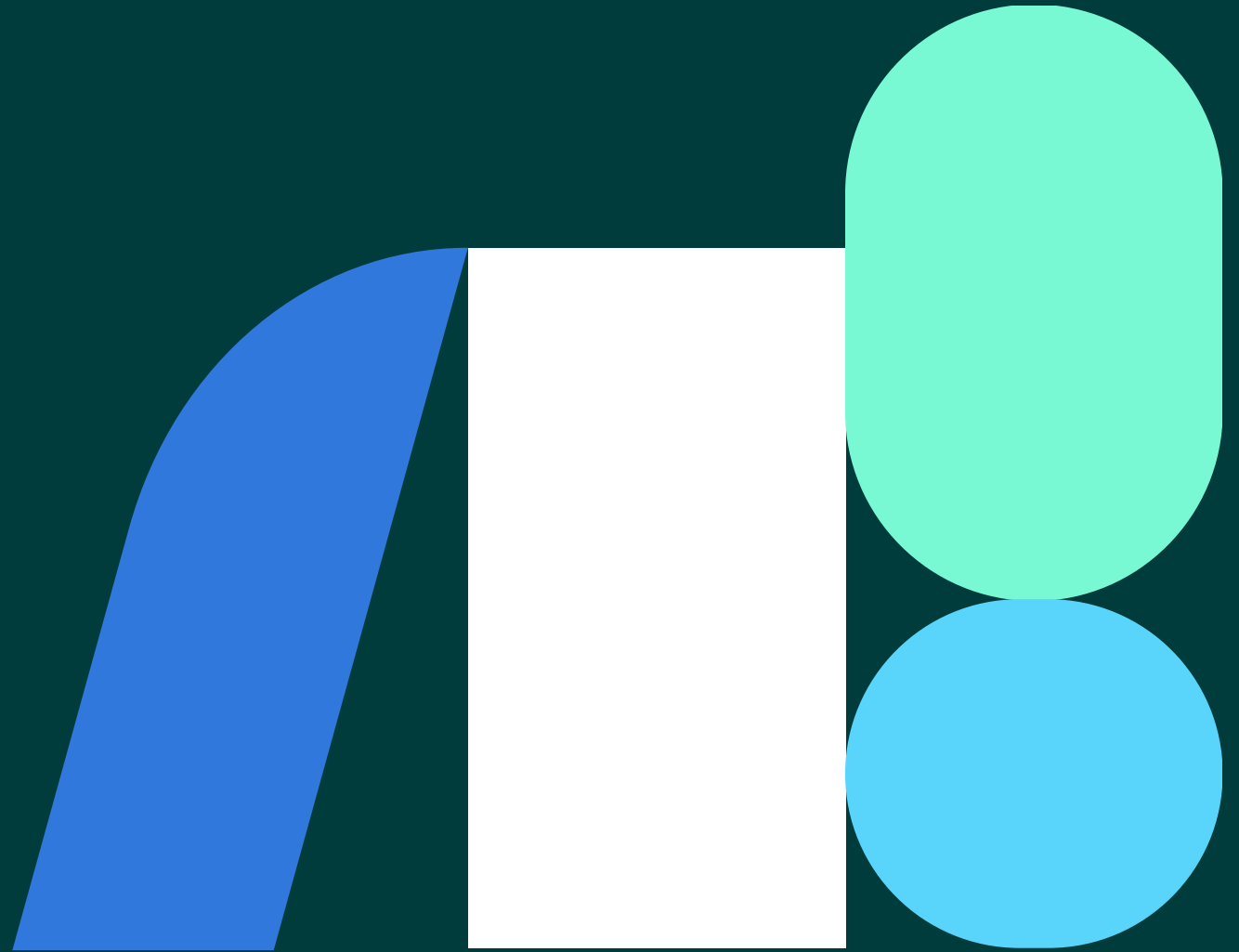
Galvodami apie *pastaruosius dvejus mokslo metus*, įvertinkite, kuri dalis (proc.) Jūsų mokyklos mokinių įsitraukia į iniciatyvas, kuriomis siekiama padaryti mokyklą darnesne.



Bendruomenės ryšiai - išvados

- Mokyklose nėra mokinių grupės, orientuotos būtent į darnumo veiklas. Tokia mokinių grupė veikia 12 įstaigų tačiau mokinių įsitraukimas ne būtinai didesnis mokyklose, kuriose veikia tokia grupė
- Aktyviau į darnumo veiklas įsitraukia ikimokyklinio ugdymo įstaigų ugdytiniai
- 39% mokyklų savo santykius su mokyklą supančia bendruomene apibūdina kaip aktyvų bendradarbiavimą, minimaliai bendruomenę įtraukia 12 % mokyklų.
- Mokyklos retai bendradarbiauja su gyventojais ir NVO, dažnai su tėvais, savivaldybės įstaigomis, kitomis mokyklomis.
- 13 mokyklų turi dalyvaujimąjį biudžetą.
- 80% BU mokyklų vykdo mokinių apklausas

MOKYKLOS PATIRTYS IR PLANAI

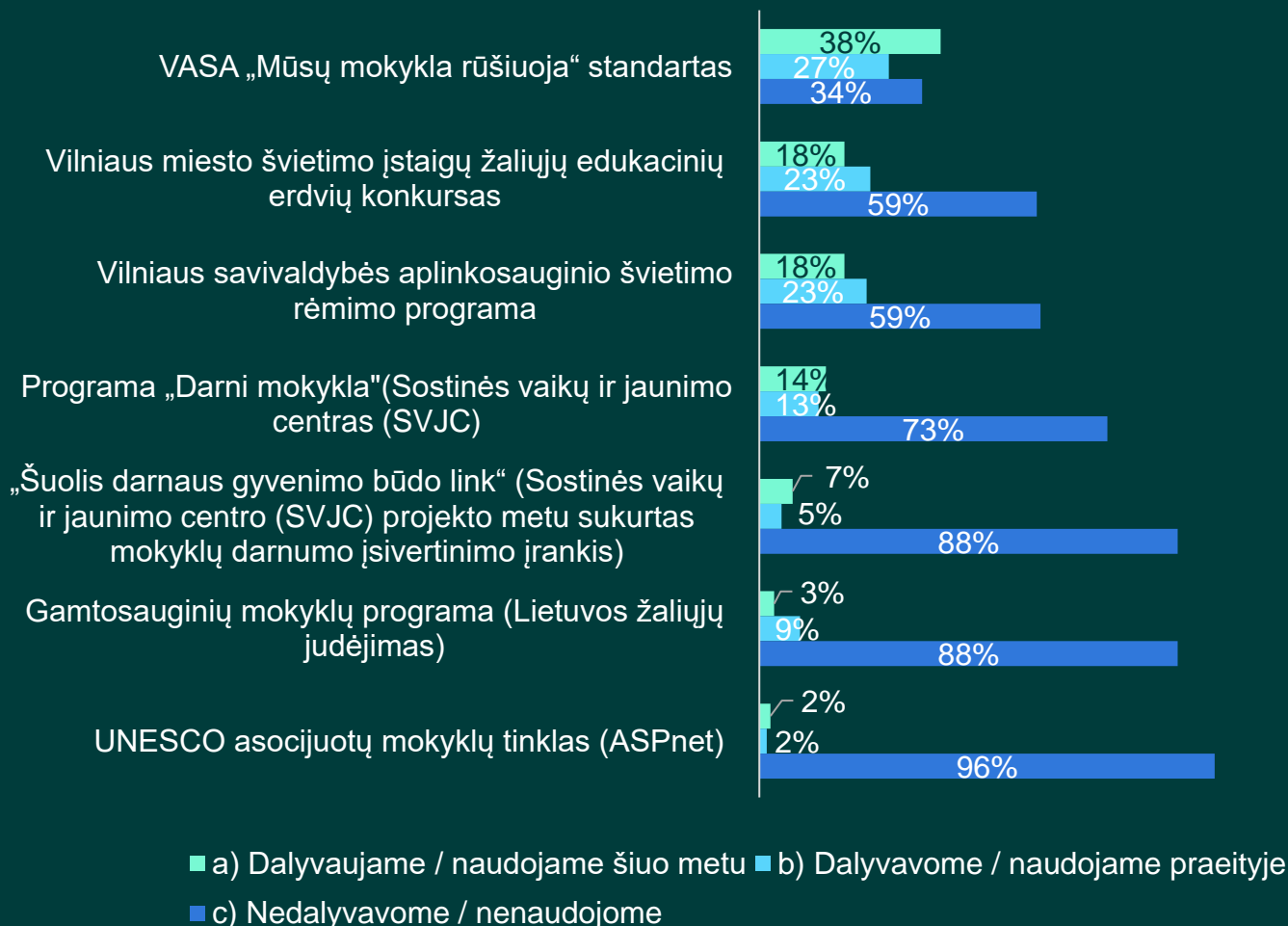


Mokyklos darnumo projektuose

Dauguma mokyklų nėra dalyvavę pagrindiniuose su darnumu susijusiuose projektuose.

Kiti mokyklų paminėti projektai dažniausiai susiję su atliekų rūšiavimu, sveikos gyvensenos ugdymu.

Ar Jūsų mokykla šiuo metu dalyvauja / yra dalyvavusi šiuose projektuose ar naudojusi šiuos išteklius?



Iššūkliai

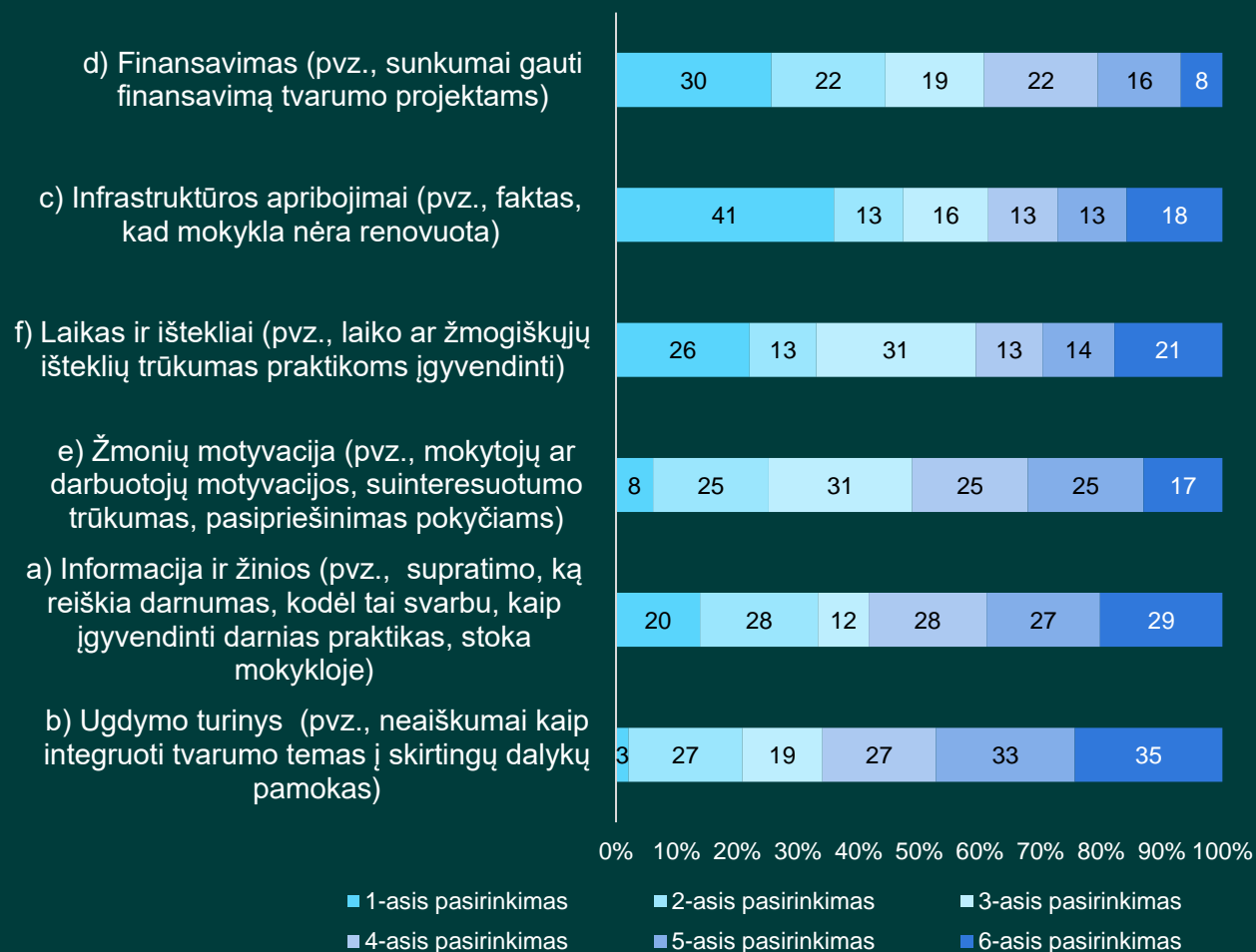
Didžiausi iššūkliai siekiant taikyti darnias praktikas mokykloms kyla šiose srityse.

- Finansavimas
- Prasta infrastruktūra
- Laikas ir išteklių
- Motyvacijos stoka, sunkumai priimti naujoves (*didesnis iššūklis mažiau darnioms įstaigoms*)
- Informacijos ir žinių stoka (pvz., nepakankamas sąvokos „darnumas“ supratimas, gerųjų praktikų pavyzdžių stoka, vyksta daug projektų bet trūksta informacijos)

Kiti iššūkliai:

- Bendruomenės įsitraukimas
- SUP mokinių įtraukimas
- Komunikacija su savivaldybe ir jos įstaigomis

Kuriose srityse Jūsų mokyklai iškyla iššūkių siekiant taikyti darnias praktikas? Išdėliokite eilės tvarka, pradedant daugiausia iššūkių keliančia sritimi.



Iššūkliai

- „Mokytojai ir mokiniai perkrauti, *laiko stoka*“, „Pedagogai labai apkrauti savo kasdieniniais darbais ir nuolat skundžiasi, kad trūksta laiko integruoti tvarumo temas į dalykų pamokas, neturi laiko apgalvoti“
- „*Ne visiems yra aiški sąvoka „darnumas“*. Kartais žmogus elgiasi darniai to nesuprasdamas. „Reikalingas žmonių požiūrių į tvarumą bei darną suvienodinimas.“
- „[...] *mokykla yra gyvenamajame name*, turi bendra su gyventojais kiemą, todėl įrengti papildomas edukacines erdves ir sudaryti sąlygas tėvams atvažiuoti nenaudojant automobiliui yra sunku.“
- „*Pedagogų nuostatos prieš naujoves*. Pedagogų amžius (<50m) - nenoras nieko naujo, laiko trūkumas, sunkiau įsitraukti.“, „Šiai dienai vienas iš svarbesnių iššūkių ir kliūčių-mokytojų ir darbuotojų motyvacija, naujovių priėmimas, integravimas į veiklas“.
- „Nustatyti socialiai atsakingos veiklos *prioritetus ir kryptis*, formuojančias darnią (tvarią) mokyklos veiklą, neaiškumai kaip integruoti tvarumo temas į skirtingų dalykų pamokas“.
- „[...] tėvų lūkesčiai dideli, tačiau *įsitraukimas per mažas*.“, „Stiprinti mokyklos *bendruomenės santykius*, pritraukiant panašiai mąstančius ir darnumo svarbą suprantančius bendruomenės narius“
- „Norėtume įsirengti saulės elektrinę, bet *nesusikalbame su savivaldybe*.“, „Dalyvavome (VASA) iniciatyvą mokykloms „Mūsų mokykla rūšiuoja“, registravomės, skambinome, bet deja neatvyko. *Trūko komunikacijos*. Dėl konteinerių (kuriuos net per nacionalinę TV reklamuoja), skambinome, tai atsakymas, kad neturime.“

Gerosios praktikos

- Darnumo sertifikatai (pvz., Darni mokykla)
- Pranešimų skaitymas forumuose, konferencijose
- Tarptautinių projektų iniciavimas (ekologinių, socialinių) ir dalyvavimą juose (pvz., SCORE)
- Inicatyva naudotis AEŠ (teikti paraiškas, gauti finansavimą)
- Metodinių leidinių leidimas (pvz., „Tiriamoji veikla gamtamoksliniame ugdyme“)
- Darnaus vystymo darbo grupės sudarymas
- Maisto švaistymo mažinimo programa
- Dalyvaujamasis biudžetas
- Ekologijos grupė
- Maisto atliekų perdirbimo aparatas
- Tyrimai darnaus vystymosi veiklų įsivertinimui

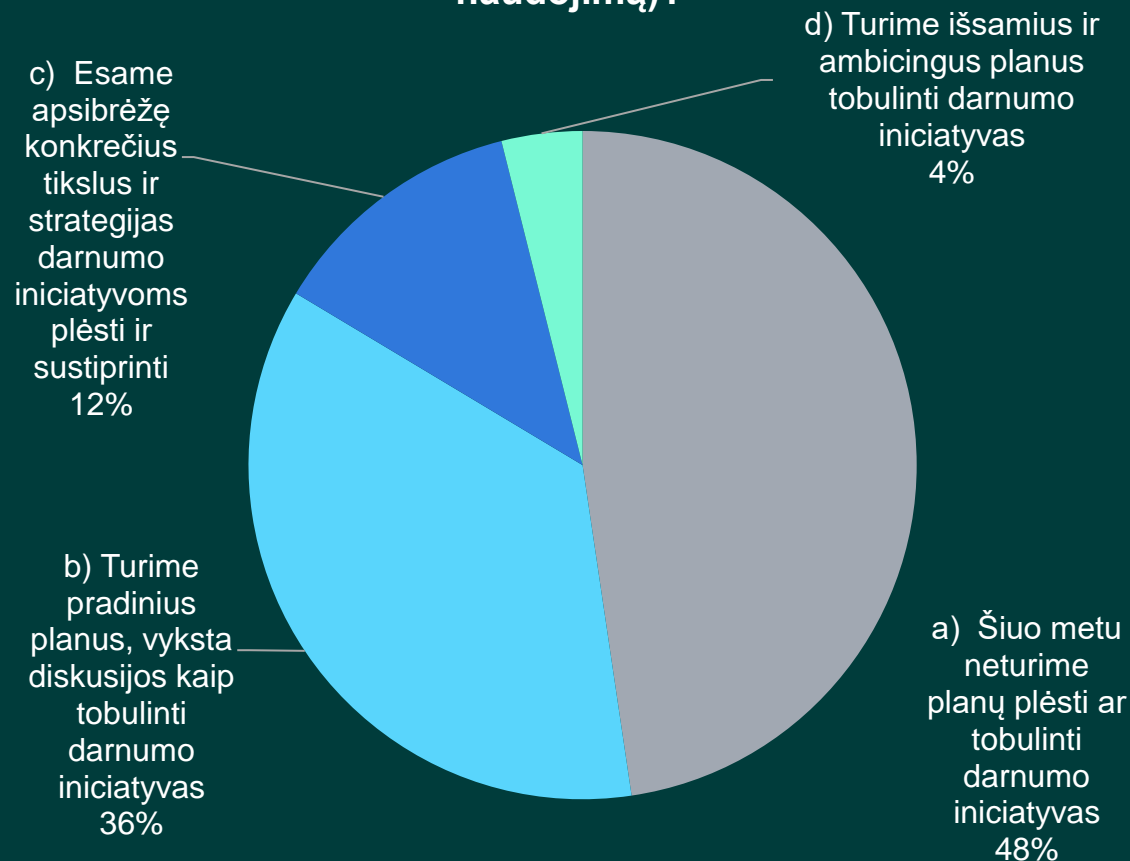
Planai

Pusė mokyklų neturi planų plėsti ar tobulinti darnumo iniciatyvų. Išsamius planus turi tik darniausios mokyklos.

Dažniausiai minėti planai yra:

- renovuoti mokyklos pastatą
- įsirengti saulės baterijas ar kitus AEŠ,
- įsirengti rūšiavimo konteinerius ir bendrai tobulinti atliekų tvarkymo praktikas (įskaitant antrinių žaliavų panaudojimą),
- puoselėti darnius ryšius su mokyklos bendruomene, įtraukiant bendruomenę į mokyklos gyvenimą, teikiant žinias apie darnumą ir stiprinant bendruomenės ryšius, didinti bendruomenės motyvaciją ir aktyvumą darnumo srityje,
- bendradarbiauti ir dalytis patirtimis su kitomis darnumą puoselėjančiomis organizacijomis (stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą)

Kokius planus jūsų mokykla turi plėsti ar tobulinti dabartines darnumo iniciatyvas (pvz., planai didinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą)?



Paramos poreikis

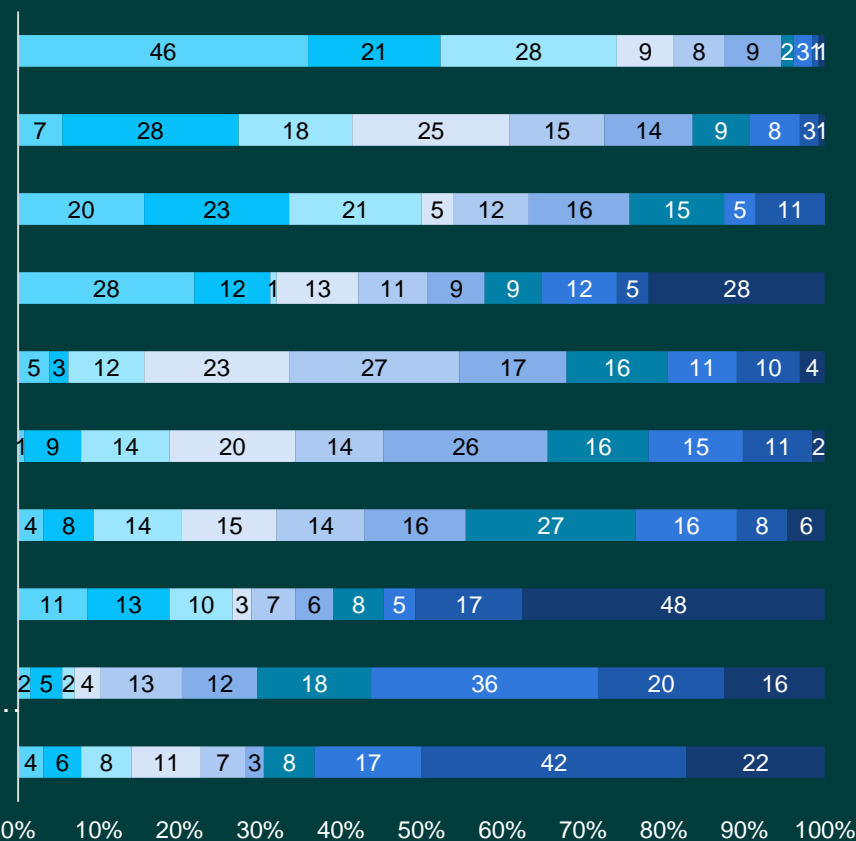
Kuri iš šių paramos rūšių labiausiai padėtų jūsų mokyklai tapti darnesne?
Išdėliokite prioriteto tvarka.

Labiausiai mokykloms darnesnėmis tapti padėtų:

- finansavimas darnumo iniciatyvoms (pirmas darniausių mokyklų pasirinkimas)
- mokymo priemonės ir metodinė medžiaga mokytojams ir darbuotojams darnumo temoje,
- Informacija apie darnumo praktikas mokykloje, jų pavyzdžiai, gerosios taikymo praktikos
- Informacija apie tai kas yra darnumas / darnus vystymasis (pirmas mažiau darnių mokyklų pasirinkimas)

Taip pat mokykloms reikalingi žmogiškieji ištekliai, informacija kaip pritaikyti darnumo pavyzdžius savo mokykloje, motyvacija iš valdžios atstovų, ekspertinė pagalba rengiant darnumo plėtros planą.

- c) Finansavimas darnumo iniciatyvoms
- d) Mokymo priemonės ir metodinė medžiaga mokytojams ir darbuotojams darnumo temoje
- b) Informacija apie darnumo praktikas mokykloje, jų pavyzdžiai, gerosios taikymo praktikos
- a) Informacija apie tai kas yra darnumas / darnus vystymasis
- e) Profesinio tobulėjimo darnumo srityje mokytojams / darbuotojams pasiūla
- f) Prieiga prie darnumo ekspertų, bendradarbiavimas su ekspertais, konsultantais
- g) Pagalba / informacija / įrankiai mokyklos darnumo planui kurti
- j) Aiškesnė miesto savivaldybės politika / nuostatos darnumo mokyklose klausimais
- h) Bendradarbiavimo iniciatyvos su kitomis mokyklomis, kitais bendruomenės nariais, jų...
- i) Mokyklų įtraukimas į miesto savivaldybės sprendimų priėmimo procesus darnumo srityje

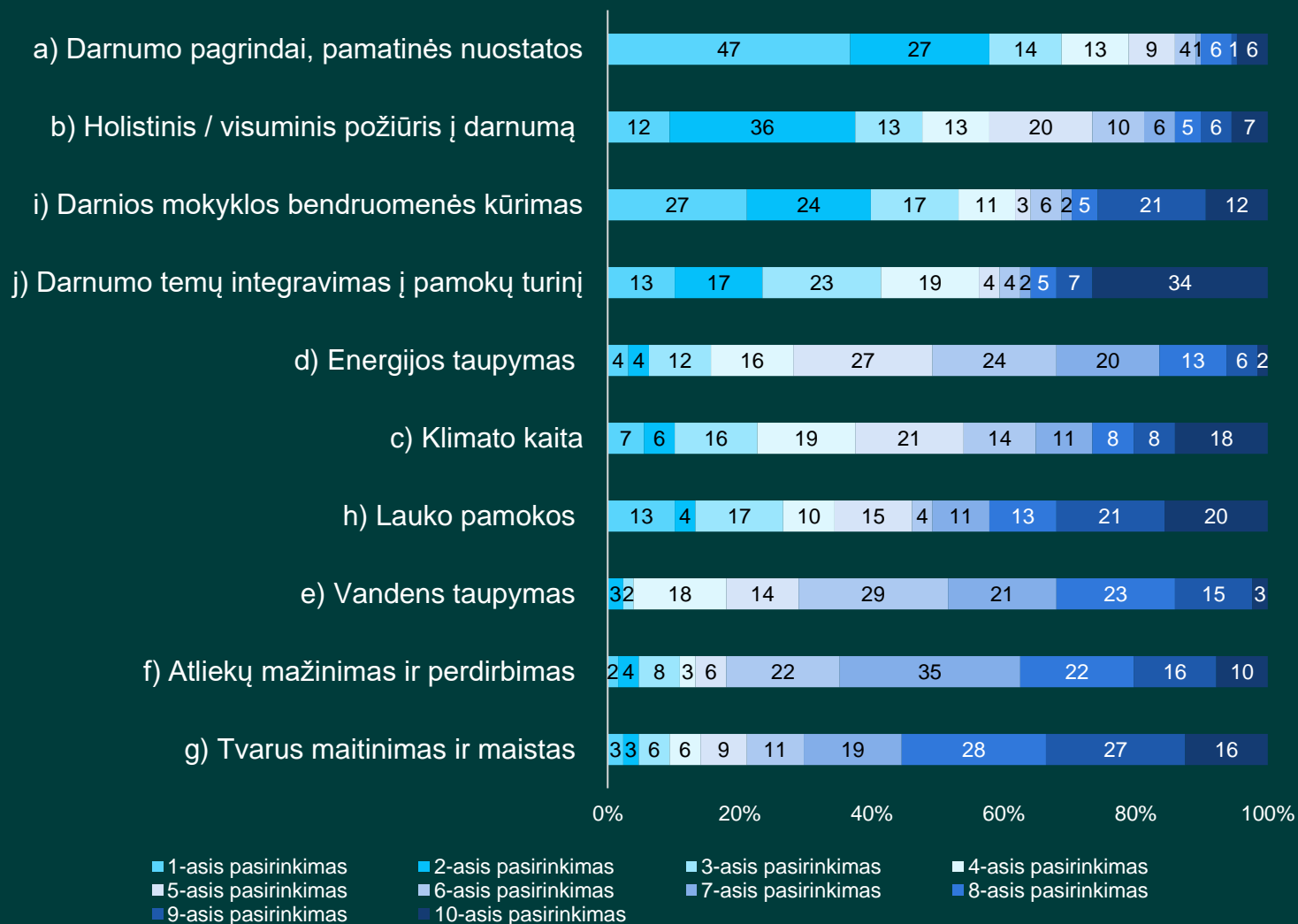


■ 1-asis pasirinkimas
 ■ 2-asis pasirinkimas
 ■ 3-asis pasirinkimas
 ■ 4-asis pasirinkimas
 ■ 5-asis pasirinkimas
 ■ 6-asis pasirinkimas
 ■ 7-asis pasirinkimas
 ■ 8-asis pasirinkimas
 ■ 9-asis pasirinkimas
 ■ 10-asis pasirinkimas

Mokymų poreikis

Kaip įvertintumėte mokymų Jūsų mokyklos mokytojams ir darbuotojams poreikį išvardintose srityse šiai dienai? Išdėliokite prioriteto tvarka.

Labiausiai mokytojams ir darbuotojams mokymai reikalingi apie darnumo pagrindus ir pamatines nuostatas, holistinį / visuminį požiūrį į darnumą, darnios mokyklos bendruomenės kūrimą.



Mokyklos patirtys ir planai - išvados

- Didžiausios kliūtys: finansavimas, prasta infrastruktūra, žmogiškųjų išteklių ir laiko trūkumas, motyvacijos, informacijos ir žinių stoka.
- 48% neturi planų plėsti ar tobulinti darnumo iniciatyvas.
- Mokykloms reikia finansavimo, metodinės pagalbos, gerųjų pavyzdžių, informacijos apie darnumą.
- Labiausiai mokymai reikalingi apie: darnumo pagrindus ir pamatines nuostatas, holistinį / visuminį požiūrį į darnumą, darnios mokyklos bendruomenės kūrimą.

Kurk
Lietuvai



Darnumas Vilniaus švietimo įstaigose

2023 kovas - rugsėjis

Projekto vadovė Julija Skerniškytė

